

แผนการสอนประจำบทที่ ๖

รายวิชา การจัดการกิจการพระพุทธศาสนาในกลุ่มประเทศอาเซียน

Buddhist Affairs Management in ASEAN

บทที่ ๖ การจัดการกิจการพระพุทธศาสนาในประเทศเวียดนาม

Development of Organization for the Administration of Vietnam

หัวข้อย่อย

๑. บทนำ
๒. ประวัติและพัฒนาการของพระพุทธศาสนาในเวียดนาม
๓. ด้านการปกครองคณะสงฆ์ในประเทศเวียดนาม
๔. พระพุทธศาสนาเถรวาทในกลุ่มชาติพันธุ์เขมรในเวียดนาม
๕. ด้านการศึกษาคณะสงฆ์ในเวียดนาม
๖. พัฒนาการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศเวียดนาม
๗. บทสรุป

สรุปแนวคิดที่สำคัญ

เวียดนามเป็นพระพุทธศาสนาส่วนใหญ่ในภูมิภาคนี้ที่ได้รับอิทธิพลจากประเทศจีน ที่เข้ามามีอิทธิพลในทางการปกครองยาวนานต่อเนื่อง นับแต่อดีต จนกระทั่งมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นแบบคอมมิวนิสต์ทำให้สถานการณ์พระพุทธศาสนาในประเทศเวียดนาม ได้รับผลกระทบต่อการบริหาร แต่ข้อดีคือเวียดนามพระพุทธศาสนาได้เกิดการปรับตัว ให้เป็นไปตามการอยู่ของระบบการปกครอง โดยจำแนกเป็นการบริหารที่เนื่องด้วย เมืองปกครองคณะสงฆ์และพระพุทธศาสนาเหมือนกับประเทศลาว คือปกครองด้วยระบบคอมมิวนิสต์ โดยพระพุทธศาสนาถูกปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของการปกครองในประเทศใหม่ ความเหมือนกันไม่เปลี่ยนแปลง มีสถาบันการศึกษา การจัดการศึกษาและพัฒนาการของการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องยาวนาน จนกระทั่งกลายเป็นส่วนสำคัญของการเป็นพระพุทธศาสนาด้วย

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาความหมายการจัดการกิจการพระพุทธศาสนา
๒. เพื่อศึกษาพัฒนาการของการจัดองค์กรบริหาร

๓. เพื่อศึกษาการจัดองค์กรบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอาเซียน อาทิ องค์กรปกครองคณะสงฆ์ องค์กรทางการศึกษา องค์กรอื่น ๆ
๔. เพื่อศึกษาแนวโน้มของกิจการพระพุทธศาสนาต่อการบริหารองค์กร

กิจกรรมระหว่างเรียน

๑. ผู้เรียนศึกษาจากเอกสารประกอบการสอนบทที่ ๖
๒. อาจารย์ผู้สอนบรรยายตามเนื้อหาที่กำหนด
๓. ผู้เรียนซักถาม
๔. อาจารย์ผู้สอนสรุปเนื้อหาประจำบท
๕. ผู้เรียนตอบคำถามประจำบทเพื่อการประเมินผลการเรียน

สื่อการสอน

๑. เอกสารประกอบการสอนรายวิชา
๒. เอกสารประกอบการสอนบทที่ ๖
๓. สื่อ Power point ประจำบท
๔. สื่ออื่น ๆ อาทิ เช่น Flip Chart

การประเมินผล

๑. ประเมินผลจากความสนใจขณะศึกษาของผู้เรียน
๒. การซักถามของผู้เรียน
๓. การสอบกลางภาค

บทที่ ๖

การจัดการกิจการพระพุทธศาสนาในประเทศไทยเวียดนาม

บทนำ

ประวัติศาสตร์เวียดนามได้กล่าวไว้ว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่อาณาจักรเวียดนามยุคแรกนั้นมีคณะสมณะทูตหลายคณะ และ หลายนิกาย ทั้งเถรวาท และ มหายาน ได้เจริญและเสื่อมไปตามยุคสมัยของสังคมในโลกนี้ความเชื่อมโยงกับความเจริญเป็นของคู่กัน พระพุทธศาสนาที่เจริญก็เพราะว่าพระสงฆ์มีความสามัคคีกัน พระพุทธศาสนาเสื่อมก็เพราะเกิดการอ่อนแอของคณะสงฆ์ แยกความสามัคคี การทำลายล้างด้วยกำลัง โดยผู้ปกครองที่นับถือศาสนาอื่น แต่ก็สามารถตั้งหมั่นมาได้จนเท่าปัจจุบัน พระพุทธศาสนาในเวียดนามมีผู้นับถือมากประมาณ ๖๐ เปอร์เซ็นต์ ถึงว่าพระพุทธศาสนาจะมีหลายนิกายแต่จุดประสงค์เดียวกัน การจะก้าวเดินไปสู่จุดประสงค์สูงสุด จะได้ทั้งหมดหรือไม่ขึ้นอยู่กับความเพียรพยายามอย่างแรงกล้าขอพระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองในเวียดนามตลอดกาลนาน ประเทศไทยเวียดนามเป็นประเทศที่มีความสัมพันธ์กับประเทศจีนมาแต่สมัยโบราณ โดยจีนเข้ามายึดเวียดนามเป็นเมืองขึ้นและปกครองเวียดนามอยู่หลายร้อยปี จนเวียดนามเกือบกลายเป็นรัฐหนึ่งของจีน ดังนั้นเมื่อจีนนับถือศาสนาอะไรศาสนานั้นก็จะเผยแผ่เข้ามาในเวียดนามด้วย จากภาพรวมของพระพุทธศาสนาในเวียดนามได้มีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน การได้รับอิทธิพลของจีน การตกเป็นอาณานิคม การตกภายใต้สถานการสงครามกลางเมือง ทำให้การขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนาไปในแบบความเปลี่ยนแปลงแบบเนื่องต่อ โดยในเวียดนามมีนิกายเถรวาท มหายาน มีทั้งในส่วนสถาบันการศึกษา การปกครองที่เนื่องด้วยระบบรัฐ ที่ปรากฏในเวียดนามปัจจุบัน ซึ่งจะได้นำเสนอต่อไป

ประวัติและพัฒนาการของพระพุทธศาสนาในเวียดนาม

ยุคโบราณ-จากนานาชาติสู่ชาติเวียดนาม

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่อาณาจักรเวียดนามยุคแรกนั้นมีคณะสมณะทูตหลายคณะ และ หลายนิกาย ทั้งเถรวาท และ มหายาน ตามประวัติศาสตร์เวียดนามได้กล่าวไว้ว่า

พระพุทธศาสนาเข้ามาเผยแผ่ในประเทศไทยเวียดนาม เมื่อราวพุทธศตวรรษที่ ๗ ในขณะนั้น เวียดนามตกอยู่ภายใต้อำนาจของประเทศจีน พระพุทธศาสนาที่เข้ามาสู่เวียดนามในยุคแรกนั้น เป็นพุทธศาสนาแบบมหายาน โดยสันนิษฐานว่าท่านเมียวโป (Meou-Po) ได้เดินทางมาจากประเทศจีนเข้ามาเผยแผ่พระสัทธรรมคำสอนในเวียดนาม เวียดนามจึงได้รับเอาพระพุทธศาสนาจากจีน รวมทั้งคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ก็เป็นภาษาจีน นักวิชาการ ได้สันนิษฐานกันว่า ได้มีพระภิกษุชาวอินเดีย คือ พระมหาชีวก พระกัลยาณรุจิ และ พระถังซำเหยง ได้เดินทางเข้าไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในยุคเดียวกับท่านเมียวโป แต่การเผยแผ่พุทธศาสนาก็

ไม่เจริญนัก เพราะกษัตริย์นับถือศาสนาขงจื้อ ไม่ส่งเสริมพระพุทธศาสนา และ ยังไม่พอพระทัยที่มีคนนับถือพระพุทธศาสนา

ตามประวัติศาสตร์เวียดนามได้กล่าวไว้ว่า พระพุทธศาสนาเข้าสู่เวียดนามครั้งต่อมาในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๐ โดยมีพระโพธิ์ธรรมเถร (ภาษาเวียดนามเรียกโตะชื่อดักหม่า) เป็นผู้นำเข้าไป ในสมัยแผ่นดินพระเจ้าลิ้นหวู่ตงหว่างเต้ ตรงกับแผ่นดินพระเจ้าเหลียงบูเต้ของจีน พระพุทธศาสนาจึงได้ฝังรากลงในแผ่นดินเวียดนาม

พระพุทธศาสนาที่เห็นว่ารุ่งโรจน์ที่สุด ในสมัยราชวงศ์ลี่ ซึ่งเป็นสมัยที่เวียดนามกำลังมีอำนาจแผ่ลงมาทางประเทศจามกับเขมร กษัตริย์ในวงศ์ลี่ได้สถาปนาวัดวาอารามและอุปถัมภ์บำรุงพระภิกษุสามเณรด้วยปัจจัยสี่ พระสงฆ์ที่ทรงมีความรอบรู้ วิชาการต่างๆ เช่น กฎหมาย วรรณคดี รัฐศาสตร์ จริยศาสตร์ ประชาชนจึงมีความศรัทธาในพระสงฆ์สูง

มีกษัตริย์สองพระองค์ซึ่งมีพระราชศรัทธาอุปถัมภ์ในพระพุทธศาสนาแก่กล้าถึงกับสละราชสมบัติออกผนวชกษัตริย์สองพระองค์นั้น คือพระเจ้าลี่ญูรินตงหว่างเต้ และพระเจ้าลี่เหว่หว่างเต้ พระพุทธศาสนาได้เจริญรุ่งเรืองติดต่อกันมาถึงสมัยราชวงศ์ เต้ริง พระเจ้าเต้ริงทำตงหว่างเต้ได้จัดการสอบไล่ความรู้พระปริยัติธรรมของพระภิกษุสงฆ์ บำรุงการศึกษาพระไตรปิฎกอย่างกว้างขวางโปรดแต่งตั้งสมณะศักดิ์แก่ผู้ที่สอบไล่ได้ ในราชวงศ์เต้ริงมีกษัตริย์อีกสองพระองค์เหมือนกันที่ได้สละราชสมบัติออกบวชเป็นพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา คือพระเจ้าเต้ริงญูรินตงหว่างเต้ กับพระเจ้าเต้ริงอันตรงหว่างเต้กษัตริย์พระองค์หนึ่งพระนามว่า พระเจ้าเต้ริงเฮียนตงหว่างเต้ ทรงสถาปนาวัดพุทธวิหารได้มาก พระพุทธศาสนาได้แพร่หลายไปทั่วประเทศเป็นศาสนาของประชาชน

ตามประวัติกล่าวว่า ลุยเหลา (Luy Lau) คือศูนย์กลางพระพุทธศาสนาแห่งแรกของเวียดนาม ก่อนที่พระพุทธศาสนาแผ่มาถึงกวางดั่ง (Quang Dang) ได้มีหอบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ สำหรับเป็นที่สักการบูชาอยู่ก่อนแล้วถึง ๒๐ แห่ง ในเมืองลุยเหลา และมีพระภิกษุในพระพุทธศาสนามากกว่า ๕๐๐ รูป กำลังเล่าเรียนพระสูตรของพระพุทธศาสนามากถึง ๑๕ พระสูตรด้วยกัน นับจากเวลาที่เริ่มแนะนำให้ชาวเวียดนามรู้จักพระพุทธศาสนาเป็นต้นมา

เมื่อเวียดนามได้รับเอกราชมีอิสรภาพจากจีน ก็ได้ตั้งอาณาจักรขึ้นใหม่เรียกว่าอาณาจักรไตโคเวียดเมื่อ พ.ศ. ๑๔๕๒ แต่ก็เกิดการแย่งชิงอำนาจกันเอง ประมาณ ๓๐ ปี ระยะเวลาพระพุทธศาสนาชบเซาขาดการทำนุบำรุง

ต่อมาเมื่อราชวงศ์ดิงห์ ขึ้นครองอำนาจในปี พ.ศ. ๑๒๑๒ แล้ว พระพุทธศาสนาได้รับการฟื้นฟูอย่างจริงจัง ได้ค่อย ๆ พัฒนาเรื่อย ๆ มา ในครั้งนั้นได้มีพระภิกษุชาวอินเดีย ชื่อ ดินิตะรุจี (บางตำราว่า พระวินิตรุจี) พรหมณ์ชาวอินเดีย ซึ่งเป็นสาวกที่ได้บรรลุธรรมของท่านเซ่งจัน (Zeng Can) ซึ่งได้เดินทางไปถึงเวียดนามในปี คริสต์ศักราช ๕๘๐ และได้พักอาศัยอยู่ในพระเจดีย์พันวัน (Phap Van Pagoda) หรือพระเจดีย์เมฆแห่งธรรม ท่านได้ศึกษาพุทธศาสนาในอินเดีย และ ศึกษาพุทธศาสนานิกายเซน หรือ เตียน (Thien) ในประเทศจีนจนแตกฉาน แล้วเดินทางไปเผยแผ่ พุทธศาสนานิกายเตียน หรือ เซน ซึ่งเป็นนิกายแรกของเวียดนาม

ยุครุ่งเรือง หรือยุคทอง

พระพุทธศาสนากลับมาเจริญรุ่งเรืองอีกครั้ง ในระยะนี้ พระพุทธศาสนาได้มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนเป็นอย่างมาก

ใน พ.ศ. ๑๕๑๑-๑๕๒๒ รัฐบาลได้จัดตั้งองค์การปกครองคณะสงฆ์ขึ้นโดยรวมเอาคณะนักบวชเต๋า กับ พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาเข้าในระบบฐานันดรศักดิ์เดียวกัน พระเจ้าจักรพรรดิเวียดนาม ทรงสถาปนา พระธิชงอันหลู เป็นพระประมุขสงฆ์ของเวียดนาม และได้แต่งตั้งเป็นที่ปรึกษาของพระองค์ด้วย

นิกายฉันที่ ๒ ของชาวเวียดนาม (The 2nd Ch'an Sect) ได้รับการสถาปนาขึ้นโดยท่าน โว งอน ถอง (Vo Ngon Thong หรือ Wu Yan Tong) พระจีนที่เดินทางเข้าสู่เวียดนามในปี ค.ศ. ๘๒๐

นิกายฉันที่ ๓ ของเวียดนาม มีชื่อเรียกว่า เต๋าเตื่อง (Thao Dong หรือ Tsao T'ang) โดยมีท่านเต๋า เตื่อง หรือ เต๋าตั้ง) พระจีนเป็นผู้ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. ๑๐๖๔

ในสมัยกษัตริย์องค์ที่ ๒ แห่งราชวงศ์เล (๑๕๔๘-๑๕๕๑) พระพุทธศาสนานิกายมหายานได้รับการฟื้นฟูอย่างแพร่หลายและเจริญรุ่งเรืองอีก ครั้ง ได้มีการส่งสมณะชุดไปขอคัมภีร์พระพุทธศาสนาจากประเทศจีนทำให้นับถือนิกาย มหายานกันแพร่หลายขึ้น และทรงแนะนำให้ประชาชนเลิกนับถือผีสาง เทวดา มานับถือพระพุทธศาสนา แต่ประชาชนยังนับถือผีสาง เทวดา พร้อ มกับพุทธศาสนาด้วย ทำได้สำเร็จเป็นบางส่วนเท่านั้น

ได้ปรับปรุงนิกายใหม่ เป็นนิกายฉันทั้ง ๓ นิกายนี้ได้ส่งเสริมให้การพัฒนาพระพุทธศาสนาภายใต้ราชวงศ์ตรันและราชวงศ์ลี ของเวียดนามเป็นไปด้วยดีเป็นอย่างมาก นับตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ ๑๑ จนถึงศตวรรษที่ ๑๔ ตลอดช่วงเวลาอันเป็นประวัติศาสตร์ที่สำคัญนี้ พระสงฆ์ชาวพุทธศาสนาก็ได้กลายเป็นศาสนาประจำชาติตั้งแต่นั้น

สมัยราชวงศ์ลี (๒๑๕ ปี) เป็นช่วงที่พุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองสูงสุด เพราะเป็นศาสนาเดียวที่ได้รับการอุปถัมภ์ และศรัทธาอย่างแรงกล้าจากราชวงศ์นี้ เช่น

สมัยของพระเจ้าลีทันตอง (๑๕๗๑-๑๕๘๘) ทรงทำนุบำรุงพุทธศาสนาอย่างกว้างขวาง เช่น โปรดให้สร้างวิหาร ๙๕ แห่ง

พระเจ้า ลี ถั่น ตัง (King Ly Thanh Tong) ทรงเป็นประมุขฉันองค์หนึ่งในยุคที่ ๒ ของนิกาย เต๋า ถั่น ฉัน (a Ch'an master of the second generation of Tsao T'ang Ch'an Sect) และยังทรงเป็นนักปราชญ์ชาวพุทธที่มีความสามารถสูงส่งอีกด้วย พระเจ้าตรัน หนาน ตัง (King Tran Nhan Tong) ได้ทรงผนวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนานิกายฉัน เมื่อพระมีพระชนมายุครบ ๔๑ พรรษา และแล้วก็ได้ทรงดำรงสมณะศักดิ์ที่สมเด็จพระสังฆราช พร้อมทั้งได้ทรงเป็นผู้ก่อตั้งนิกาย ฉันที่ ๔ แห่งเวียดนาม (Truc Lam Yen Tu Ch'an Sect) ส่วนกษัตริย์แห่งราชวงศ์ลีและราชวงศ์ตรันองค์ต่อๆ มา ก็ล้วนนับถือพระพุทธศาสนาและยกย่องนับถือนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนา ทรงเป็นพระมหา กษัตริย์ที่ทรงเอาใจใส่บ้านเมือง และประชาชนมาก เช่น สงเคราะห์ประชาชนผู้ทุกข์ยากเป็นต้น

พ.ศ. ๑๙๕๗ เวียดนามได้ตกเป็นเมืองขึ้นของจีนอีก ตั้งแต่ พ.ศ. ๑๙๕๗-๑๙๗๔ เป็นเวลา ๑๗ ปี ก็ทำให้พระพุทธศาสนาเสื่อมโทรมไปมาก เพราะกษัตริย์ราชวงศ์หมิงของจีน ได้ส่งเสริมแต่ลัทธิขงจื้อ และเต๋า

ในขณะนั้นพระพุทธศาสนานิกายตันตระ ของทิเบตก็เข้ามา จีนได้ทำลายวัดวาอาราม เก็บเอาทรัพย์สินและคัมภีร์พระพุทธศาสนาไปหมด พอเวียดนามได้เอกราชอีก

ยุคเสื่อม

เมื่อ พ.ศ. ๑๙๗๔ พระพุทธศาสนามัวหมองมากขึ้น เพราะภิกษุไปยุ่งกับการเมืองและพระมหากษัตริย์ไม่ได้เอาใจใส่ฟื้นฟูพระพุทธ ศาสนา ทำให้ประชาชนหมดศรัทธาไป ช่วงราชวงศ์ตรัน เวียดนามไม่แย่งชิงอำนาจกันและได้นำพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือ มีการใช้เวทมนต์คาถาและอภิมหารแข่งกัน ในช่วงนี้เองได้เกิดนิกายดินห์โด้ขึ้นในเวียดนาม ซึ่งเผยแผ่มาจากจีนถึงเวียดนาม ต่อมานิกายนี้ได้ผสมผสานกับนิกายเดิม คือนิกายเถียร จนเกิดเป็นพระพุทธศาสนาแบบหนึ่งขึ้นมา ที่ยังปฏิบัติกันอยู่ตามวัดต่างๆในปัจจุบัน

พ.ศ. ๒๐๑๔ พระเจ้าเลทันต้องได้รวบรวมอาณาจักรจัมปาเข้าเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของเวียดนามได้สำเร็จ

ยุคฟื้นฟู

จนถึง พ.ศ. ๒๐๗๖ เวียดนามก็ได้แตกแยกเป็น ๒ อาณาจักร ได้แก่อาณาจักรฝ่ายเหนือ ที่พวกตระกูลตริन्ह (Trinh) ครองอำนาจ คือแคว้นตั้งเกีย กับอาณาจักรฝ่ายใต้ของราชวงศ์เหวียน (Nguyen) คือแคว้นอานัม ทั้ง ๒ อาณาจักร ต่างทำสงครามกันมาตลอดระยะเวลา ๒๗๐ ปี จนรวมเป็นอาณาจักรเดียวกันอีก เมื่อ พ.ศ. ๒๓๔๕ ในช่วงเวลาที่แตกแยกกันเป็นเวลา ๒๗๐ ปีนั้น พระพุทธศาสนา ต่างฝ่ายต่างทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา มีการสร้างศาสนาสะถาน และปฏิสังขรณ์วัดวาอารามมากมาย

ยุคอาณานิคม

ประมาณพุทธศตวรรษที่ ๒๒ ชาวตะวันตกได้เริ่มเดินทางมาติดต่อกับเวียดนามทางการค้าขาย และการเผยแผ่ศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก มีพวกโปรตุเกส ฮอลันดา ฝรั่งเศส สเปน และอังกฤษ เมื่อปลายพุทธศตวรรษที่ ๒๒ นักสอนศาสนาชาวโปรตุเกส และชาวฝรั่งเศส ได้คิดค้นวิธีการเขียนภาษาเวียดนามด้วยอักษรโรมัน จนชาวเวียดนามเลิกใช้ภาษาจีน ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๓๗๐-๒๔๐๑ เวียดนามได้ทำการปราบปรามพวกคริสต์อย่างเด็ดขาดโดยการจับฆ่าตาย ทำให้พวกนักสอนศาสนาถูกฆ่าตายจำนวนมาก และพวกชาวคริสต์ยิววนอีก จำนวนนับแสนคน จนเกิดการขัดแย้งกันระหว่างเวียดนาม กับ อังกฤษ จนที่สุด อังกฤษสามารถเข้ายึดครองเวียดนามได้ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๐๒ ยึดครองเมืองไซ่ง่อนได้ พ.ศ. ๒๔๒๖ เวียดนามก็ตกเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศส

พระพุทธศาสนาในสมัยอาณานิคมฝรั่งเศส

พระพุทธศาสนาในเวียดนามได้รับการกระทบกระเทือนเสื่อมโทรมลงมาก ในสมัยที่ตกเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศส ในยุคนี้ถือว่าเป็นยุคแห่งความอับเฉาตลอดเวลาเกือบ ๑๐๐ ปีที่ฝรั่งเศสยึดครองอำนาจในเวียดนาม

พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาและประชาชนทั่วไป ถูกกีดกันทางการศึกษา ในวันประกาศเอกราชโฮจิมินห์กล่าวว่า ฝรั่งเศสสร้างคุกมากกว่าโรงเรียน คือไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษา และวัฒนธรรมแก่คนเวียดนามเลย

อีกประการหนึ่งก็ ถูกเบียดเบียนจากพวกฝรั่งเศส ซึ่งนับถือศาสนาคริสต์ เช่นการห้ามสร้างวัด เว้นแต่ได้รับอนุญาต จำกัดสิทธิพระสงฆ์ที่จะรับถวายสิ่งของ จำกัดจำนวนพระภิกษุ เป็นต้น แม้ชาวพุทธจะถูกจำกัด

สิทธิ โดยไม่ได้เป็นผู้บริหารระดับสูงเลย หากจะเป็นได้ต้องนับถือศาสนาคริสต์เสียก่อน และต้องโอนสัญชาติเป็นฝรั่งเศสด้วย จึงทำให้ชาวพุทธไม่ได้มีส่วนร่วมในการบริหาร และไม่มีสิทธิ ไม่มีเสียงอะไรในแผ่นดิน ชาวเวียดนามได้พยายามรวมตัวกันเพื่อลุกขึ้นสู้กอบกู้เอกราช แต่ก็ถูกปราบปรามอย่างรุนแรงไปเป็นระยะ ๆ ในระยะนี้เองพระพุทธศาสนา ซึ่งมีท่าทีว่าจะสูญสิ้น ก็มีการตื่นตัว พ้นพุกกันอีกครั้ง ในปี พ.ศ. ๒๔๗๔ ชาวพุทธรวมตัวกันก่อตั้งเป็นพุทธสมาคม พุทธศาสนาศึกษาแห่งโคชินจีน (Cochinchina Buddhist study society) ขึ้นที่เมืองไซ่ง่อนเวียดนามตอนใต้ หนึ่งปีถัดมา คือในปี ค.ศ. ๑๙๓๒ ได้มีการจัดตั้งพุทธสมาคมในลักษณะเดียวกันในเมืองเว้ (Hue) ในภาคกลางของเวียดนาม และในฮานอย ในปี ค.ศ. ๑๙๓๔ ในวันที่ ๖ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๕๑ ได้มีการจัดประชุมพระพุทธศาสนาแห่งชาติขึ้นที่เมืองเว้ มีผู้แทนชาวพุทธทั้งฝ่ายบรรพชิตและฆราวาสไปร่วมประชุม จำนวน ๕๐ ท่าน ที่ประชุมได้ลงมติผ่านข้อตกลงสำคัญ ๆ หลายข้อสำหรับการร่วมจัดองค์การพระพุทธศาสนา เรียกว่า **คณะสงฆ์ชาวพุทธแห่งเวียดนาม (Vietnam Buddhist Sangha)** ทำหน้าที่เป็นสมาชิกเข้าร่วมกับ องค์การพระพุทธศาสนาแห่งโลก (The World Fellowship of Buddhists) ซึ่งเรียกย่อ ๆ ว่า W.F.B. ก่อตั้งขึ้นในการประชุมชาวพุทธครั้งแรกที่จัดขึ้นในกรุงโคลัมโบ ประเทศศรีลังกา ในปี ค.ศ. ๑๙๕๐ โดยการริเริ่มของท่าน ดร. จีพี.มัลลาลาเสเกรา (Dr. G.P. Malalasekera) นักปรัชญาตัวที่มีชื่อเสียงที่สุดในโลก

องค์การคณะสงฆ์ชาวพุทธแห่งเวียดนาม มุ่งเน้นด้านการศึกษา และสังคมสงเคราะห์ ปฏิรูปพระวินัยของสงฆ์ และส่งเสริมให้พระภิกษุสงฆ์ได้ศึกษาพุทธศาสนาแบบใหม่ ได้มีการจัดพิมพ์วารสารของพระพุทธศาสนาและแปลคัมภีร์ต่างๆทั้งฝ่ายของมหายาน และฝ่ายของเถรวาท การฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในครั้งนั้น นับว่าประสบความสำเร็จ เนื่องจากสามารถเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นของคนระดับปัญญาชน ที่เคยประสบความสำเร็จมาจากวัตถุนิยม ทางตะวันตก โดยมาสนับสนุนการฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในครั้งนั้นอย่างมาก แต่การเผยแผ่ฟื้นฟูพระพุทธศาสนาที่เป็นอันหยุดชะงัก ลงอีกครั้งหนึ่ง พระศาสนาจึงได้รับการเพ่งเล็งและถูกบีบคั้นมากและเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ ในปี พ.ศ. ๒๔๘๒ หลังสงครามโลกสงบลง การฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในเวียดนามก็ได้ดำเนินการต่อไปอีกที่เมืองฮานอยได้มีการตั้งคณะกรรมการบริหารคณะสงฆ์ขึ้นใหม่ และจัดตั้งพุทธสมาคมสำหรับฆราวาสขึ้นด้วย

ปี พ.ศ. ๒๔๘๔ ที่เมืองไซ่ง่อนได้จัดตั้งพุทธสมาคมขึ้น เพื่อฟื้นฟูการศึกษาพระพุทธศาสนา แทนพุทธสมาคมเก่า ซึ่งได้ล้มเลิกกิจการไปตั้งแต่ก่อนสงครามโลก

พระพุทธศาสนาในสมัยแตกเป็นสองประเทศ

พระพุทธศาสนาในเวียดนามใต้ ต้องพบกับอุปสรรคเป็นอย่างมาก จากรัฐบาลที่เป็นกลุ่มตัวแทนของคาทอลิก และมีใบสั่งจากอเมริกา ในสมัย ประธานาธิบดี จอห์น เอฟ. เคนเนดี (John F. Kennedy) ประธานาธิบดีคนที่ ๕๓ ของสหรัฐอเมริกาเป็นประธานาธิบดีคนเดียวในประวัติศาสตร์สหรัฐอเมริกาที่นับถือคริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิก

เหตุการณ์เลวร้ายนี้ในเวียดนามใต้เกิดขึ้นในสมัยของ ประธานาธิบดี โง ดินห์ เหียม ผู้โค่นล้มระบอบกษัตริย์บ่าวได้ และ ตั้งตนเองขึ้นเป็นประธานาธิบดีคนแรกของเวียดนามใต้ โดยการสนับสนุนจาก

สหรัฐอเมริกา ร่วมกับกรุงวาติกัน(ศูนย์กลางคริสตจักรคาทอลิก) จนกลายเป็นรัฐบาลคริสเตียนโรมันคาทอลิก โดย โง่ ดินท์ เยียม ได้แต่งตั้งญาติพี่น้องและคนใกล้ชิดที่เป็นคาทอลิกด้วยกันเข้าร่วมรัฐบาล พร้อมกับให้ความสำคัญและให้สิทธิพิเศษแก่ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ รวมถึงประชาชนที่นับถือศาสนาคริสต์ ส่วนผู้นับถือศาสนาพุทธกลายเป็นบุคคลชั้นสอง

หลังจาก โง่ ดินท์ เยียม ได้เป็นประธานาธิบดี ก็ได้ออกกฎหมาย และระเบียบต่างๆที่หักหาญจิตใจชาวพุทธ จนเกิดการต่อต้านจากพระสงฆ์ กลุ่มแม่ชี และชาวพุทธในเวียดนาม แต่เป็นการต่อต้านแบบอหิงสา เช่น การเดินขบวน แจกจ่ายแกลงการณ์ และอดอาหารประท้วง

กฎเหล็กที่ย่ำยีจิตใจชาวพุทธในเวียดนาม และต่อชาวพุทธทั่วโลกมีหลายรูปแบบ ได้แก่ความพยายามที่จะให้ประเทศเวียดนามเปลี่ยนจากพระพุทธศาสนามานับถือศาสนาคริสต์ด้วยวิธีการอันเหี้ยมโหด เช่น ส่งกำลังตำรวจและกองกำลังพิเศษที่ทหารอเมริกันฝึกให้ เข้าปราบปรามฆ่าพระ แม่ชี และเฝ้าวัด โดยใช้กลุ่มทหารตำรวจที่เป็นคาทอลิกด้วยกัน หรือใช้รถยนต์วิ่งเข้าหาฝูงชนขณะที่รวมตัวประท้วงตามท้องถนน ทำให้มีผู้เสียชีวิตทันทีนับร้อยๆคน หรือไม่อนุญาตให้ออกหนังสือพิมพ์ทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งให้งดออกรายการทางวิทยุ กระจายเสียงในวันสำคัญทางศาสนา ให้ประชาชนนำภาพพระเยซูที่ได้รับมาจากทางการนำมาตั้งไว้ในบ้าน หากถูกทำลายจะได้รับโทษอย่างร้ายแรง การประกอบศาสนกิจในวัดจะต้องขออนุญาตจากรัฐบาลพร้อมต้องแจ้งด้วยว่าจะใช้ เวลานานแค่ไหน และจำนวนกี่คน รวมไปถึงตัดแปลงแก้ไขคำสอนในพุทธศาสนาเพื่อใช้เป็นแบบเรียนโดยเป็นคำสั่งของ โง่ ดินท์ ถิก (พี่ชาย โง่ ดินท์ เยียม) ซึ่งคุมกระทรวงศึกษาธิการด้วย สิ่งที่น่าขนลุกคือ วันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๐๖ เป็นเวลาที่ โง่ ดินท์ ถิก สั่งพระราช คริสเตียนโรมันคาทอลิกเวียดนาม ซึ่งเดินทางไปประชุมสังคายนาวาติกัน ๒ (VATICAN COUNCIL 2) ณ กรุงวาติกัน ประเทศอิตาลี ได้แถลงต่อที่ประชุมวาติกันว่า "ประเทศเวียดนามเป็นประชากรของพระเจ้า ประชาชนเวียดนามล้วนนับถือในพระเจ้า และเชื่อสัตย์ต่อสันตะปาปา" พร้อมกันนั้น โง่ ดินท์ ถิก ได้โทรเลขด่วน สั่งให้บาทหลวงได้บังคับบัญชาของตนในเมืองไว้ ให้ประชาชนทุกบ้านชักธงรูปไม้กางเขนขึ้นที่หน้าบ้าน เพื่อจะได้เป็นข่าวทางสื่อมวลชน ยืนยันให้สันตะปาปา เชื่อถือ และมอบตำแหน่งคาร์ดินัล ให้กับ โง่ ดินท์ ถิก

เหตุการณ์มีความตึงเครียดขึ้นตามลำดับทั่วทั้งประเทศเวียดนาม ทหารได้ส่งตำรวจทหารไปตรึงอยู่ตามวัดต่างๆ ที่มีการชุมนุมของชาวพุทธ โดยเฉพาะเมืองเว้ที่มีวัดสำคัญอยู่หลายวัด และเป็นที่พักของสังฆราชหรือประมุขของสงฆ์ในประเทศเวียดนามได้

พระภิกษุ อิช กวาง ตี้ก วัย ๗๓ ปี พระนักเทศน์ชั้นนำของเวียดนาม สังกัดวัดเทียนมู่ ทนเห็นความทารุณโหดร้ายจากการใช้อำนาจของรัฐปราบปรามเช่นฆ่าชาวพุทธต่อไปไม่ได้ จึงได้ตัดตัดสินใจสละชีวิตของตนเองเพียงหนึ่งคนรักษาชีวิตของคนจำนวนมากและเพื่อทำให้โลกหันมาสนใจยุติความขัดแย้งในเวียดนาม ชาวพุทธจะได้ไม่ถูกฆ่าตาย อีกต่อไป

เพื่อเห็นแก่ประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่กว่า อิช กวาง ตี้ก เห็นว่าจำเป็นต้องสละชีวิตของตนเอง ท่านเขียนจดหมายขออนุญาตเผาตัวตายยื่นต่อมหาเถรสมาคมเวียดนาม (องค์การปกครองสงฆ์) ในครั้งที่ ๑ มหาเถรสมาคมไม่อนุญาต ท่าน อิช กวาง ตี้ก ยื่นหนังสือเป็นครั้งที่ ๒ ในครั้งนี้ มหาเถรสมาคมเห็นว่า บ้านเมืองวิฤติมากแล้ว เห็นว่าการที่ท่านเสียสละชีวิตตนเองจะทำให้เรื่องยุติได้ มหาเถรสมาคมก็อนุญาตให้ท่านเผาตัวตาย

ท่านก็ได้ประกาศอุทิศชีวิต เพื่อป้องกันพระพุทธศาสนา โดยนั่งรถออสตินออกจากวัดเทียนมู่ ในคืนวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๐๖ ถึงกรุงไค่งอนในเช้าวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๐๖ เพื่อร่วมประท้วงกับกลุ่มชาวพุทธที่กำลังเดินขบวนอยู่ที่บริเวณหน้าทำเนียบรัฐบาล

หลังจากพระ ธิช กวาง ตี้ก ได้เขียนข้อเรียกร้องถึง ๖ ข้อ ให้รัฐบาลหยุดทารุณกรรม ท่านก็ได้เข้าสู่ขบวนพุทธศาสนิกชนประมาณ ๑,๐๐๐ คนด้วยความสงบ เพื่อไปสวดมนต์อุทิศส่วนกุศลให้พระภิกษุ สามเณร แม่ชี และพุทธศาสนิกชนที่ถูกเจ้าหน้าที่ขับรถฟ่งชนขบวนผู้ประท้วงเสียชีวิตในวัน ที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๐๖ ที่ผ่านมา (มีพระและนางชีเสียชีวิต ๗๐ คน ชาวพุทธอื่นๆอีก ๓๐ คน) จากนั้นขบวนชาวพุทธก็เดินต่อไปอย่างสงบ โดยมีรถนำพระภิกษุ ธิช กวาง ตี้ก ไปยังกลางเมืองหลวง (กรุงไค่งอน)

พระ ธิช กวาง ตี้ก ก้าวลงจากรถไปนั่งขัดสมาธิกลางวงเวียนซึ่งมีชาวพุทธล้อมเป็นวงใหญ่จากนั้นได้มีผู้หยิบถังน้ำมันเบนซิน ๑ แกลลอนออกมาจากรถคันนั้น แล้วเอาน้ำมันราดบนร่างกายของพระภิกษุ ธิช กวาง ตี้ก จนหมด ต่อจากนั้นก็เอาไฟจุด ไฟลุกโชติช่วงท่วมร่างอยู่นานประมาณ ๑๐ นาที ร่างที่นั่งขัดสมาธิอยู่นั้นก็หงายหลังอย่างสงบ โดยไม่ได้แสดงอาการทุกข์เวทนาทुरนทुरายแต่อย่างใด

ภาพเปลวเพลิงแผดเผาร่างกายของท่านเผยแพร่ไปทั่วโลกทั้งทางโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ในขณะเดียวกันก็แผดเผาจิตสำนึกของชาวเวียดนาม อเมริกันและประชาคมโลกนั้นเป็นสัญญาณแห่งการเริ่มต้นของจุดจบของยุค โง่ ดินห์ เยียม ในเวลาต่อมา

ต่อมาคณะสงฆ์รัฐบาลได้สร้างเจดีย์ใส่กระดูกไว้ที่สี่แฉกทุกๆปีเมื่อใกล้ถึงวันตายทุกคนเตรียมทำบุญอุทิศไปให้ท่าน เมื่อ พ.ศ.๒๕๕๑ รัฐบาลได้จัดสันที่ตินจำนวน ๓ ไร่ถวายท่าน เท่ากับวัดหนึ่งของเวียดนามเพื่อสร้างเจดีย์แห่งที่สองถวายท่าน

โง่ ดินห์ เยียมเป็นประธานาธิบดี เขาเป็นคนนับถือศาสนาคริสต์ที่เคร่งครัดมาก พยายามยกย่องศาสนาคริสต์ให้เป็นศาสนาอันดับหนึ่ง ทั้งที่พระพุทธศาสนามีคนนับถือมากกว่า ประธานาธิบดีสั่งห้ามชาวพุทธประดับธงฉัพพรรณรังสีในวันวิสาขบูชา ชาวพุทธทนไม่ได้ลุกฮือประท้วงเป็นหมื่นเป็นแสนคน ประธานาธิบดีสั่งลักวาดล้างชาวพุทธ ให้รื้อวัดและจับชาวพุทธขังคุก แม้ชาวพุทธจะประท้วงอย่างไรเขาก็ไม่ฟัง ชาวพุทธยิ่งถูกจับติดคุกและถูกสังหารมากขึ้น ชาวพุทธออกเดินขบวนมากเท่าไรเขาก็ไม่ฟังและยิ่งจะสลายมีอบด้วยวิธีที่รุนแรงยิ่งขึ้น

ความโหดร้ายของรัฐบาลครั้งนั้นก่อให้เกิดความเจ็บแค้นแก่ชาวพุทธ พระสงฆ์หลายรูปเผาตัวตายประท้วงในที่สาธารณะแต่ถูกมาตามนุษยชาติเย้ยว่าเป็น "บาบิคิว โซร์"

เคนเนดีได้ส่ง เฮนรี แคบบอทลอดจ์ (Henry Cabot Lodge) ไปเป็นเอกอัครราชทูตประจำเวียดนามเพื่อประเมินสถานการณ์ ลอดจ์อยู่ไค่งอนได้สามเดือนได้เห็นการปราบปรามชาวพุทธอย่างโหดร้ายด้วยตาตัวเอง

หลังเหตุการณ์สะเทือนขวัญ ก็มีการปฏิวัติเมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๐๖ โดยกลุ่มทหารยังเติร์กที่ทนดูรัฐบาลทำร้ายพระสงฆ์และชาวพุทธต่อไปไม่ได้ และการปฏิวัติครั้งนี้ได้รับไฟเขียวจากอเมริกา ในฐานะที่เป็นผู้อยู่เบื้องหลังประธานาธิบดี โง่ ดินห์ เยียม มาตั้งแต่แรก

ประธานาธิบดี โง ดินห์ เดียม สังกษราชคริสเตียน โง ดินห์ เยียม คาน และพี่ชาย โง ดินห์ ถึก ถูกทหารยิงเสียชีวิต หลังหนีกบดานไปอยู่ในโบสถ์แห่งหนึ่งในย่านโซลอง ซึ่งเป็นย่านคนจีนในไซ่ง่อน ส่วนผู้ร่วมในคณะรัฐบาล ทหาร ตำรวจ ที่เข่นฆ่า พระ นางชี และประชาชนในเหตุการณ์ที่ผ่านมา ถูกประหารชีวิตทั้งหมด

ความผิดที่โค่นบัลลังค์กษัตริย์ นับว่าเป็นบาปอย่างมหันต์ แต่กลับเหิมเกริมถึงขั้นจะเปลี่ยนศาสนาของคนทั้งประเทศ ดูจะเป็นความผิดต่อแผ่นดินอย่างไม่น่าให้อภัย แต่จุดจบของชีวิตก็ดูจะสาสมกับสิ่งที่ตนเองและญาติพี่น้องได้กระทำลงไป

พระพุทธศาสนาในเวียดนาม สมัยปัจจุบัน

ภายหลังที่เวียดนามเหนือ และ เวียดนามใต้ รวมกันเป็นเวียดนามเดียวอย่างเป็นทางการ ในวันที่ ๒ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๑๘ (๑๙๗๕) เป็นปีที่มีนัยสำคัญในทางประวัติศาสตร์ เวียดนามชัยชนะของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เวียดนามเหนือ ต่อเวียดนามใต้ ที่มีอเมริกาหนุนหลัง ทำให้สงครามเวียดนามอันยาวนานและโหดร้ายที่สุดในภูมิภาคนี้ได้สิ้นสุดลง หลังจากนั้นเวียดนามก็ได้ซื้อประเทศอย่างเป็นทางการว่า ประเทศสาธารณรัฐ สังคมนิยมเวียดนาม ประเทศชาติมีความสงบสุขการปรับเปลี่ยนจากยุคสงครามสู่สันติภาพทำให้ประเทศเวียดนามเริ่มมีการพัฒนาประเทศทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ในขณะเดียวกันก็เป็นจุดเปลี่ยนผันที่สำคัญสำหรับพัฒนาการของพระพุทธศาสนา

คณะสงฆ์ได้มีการก่อตัวริเริ่มความเคลื่อนไหวในการรวมชาวเวียดนามทางภาคเหนือและภาคใต้เข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๘๐ ภายใต้การนำของ พระเดชพระคุณติชกริฐ มหาเถระ (The Most Ven. Thich Tri Thu) ด้วยความอุปถัมภ์ของพระคุณเจ้าที่มีอายุพรรษาและคุณวุฒิที่สูงกว่า ๒ รูป โดยมีพระภิกษุตลอดจนแม่ชีจำนวนมาก และคฤหัสถ์อีกจำนวนนับไม่ถ้วนจากองค์กรชาวพุทธ ๙ องค์กร และกลุ่มชาวพุทธที่นับถือนิกายเดียวกันปฏิบัติหน้าที่เป็นตัวแทนอย่างเป็นทางการของทางราชการเหล่านี้ได้นำไปสู่การรวมตัวกันเป็นผู้แทนแห่งสภาคอนเกรส ทำหน้าที่เป็นฐานรองรับของคณะสงฆ์ชาวพุทธแห่งประเทศไทยเวียดนาม เมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๑๙๘๐ ณ วัดกวานสี่อ (Quan Su Pagoda) ในกรุงฮานอย (Hanoi) สภาสูงครองเกรส (The General Congress) ได้ยอมรับแผนปฏิบัติงานของคณะสงฆ์ชาวพุทธแห่งประเทศไทยเวียดนามดังต่อไปนี้

ก) ทำงานเพื่อความร่วมมือและความสามัคคีปรองดองแห่งชาติ ระหว่างพระสงฆ์นิคายชาวพุทธกับสาวกของศาสนาฝ่ายคฤหัสถ์

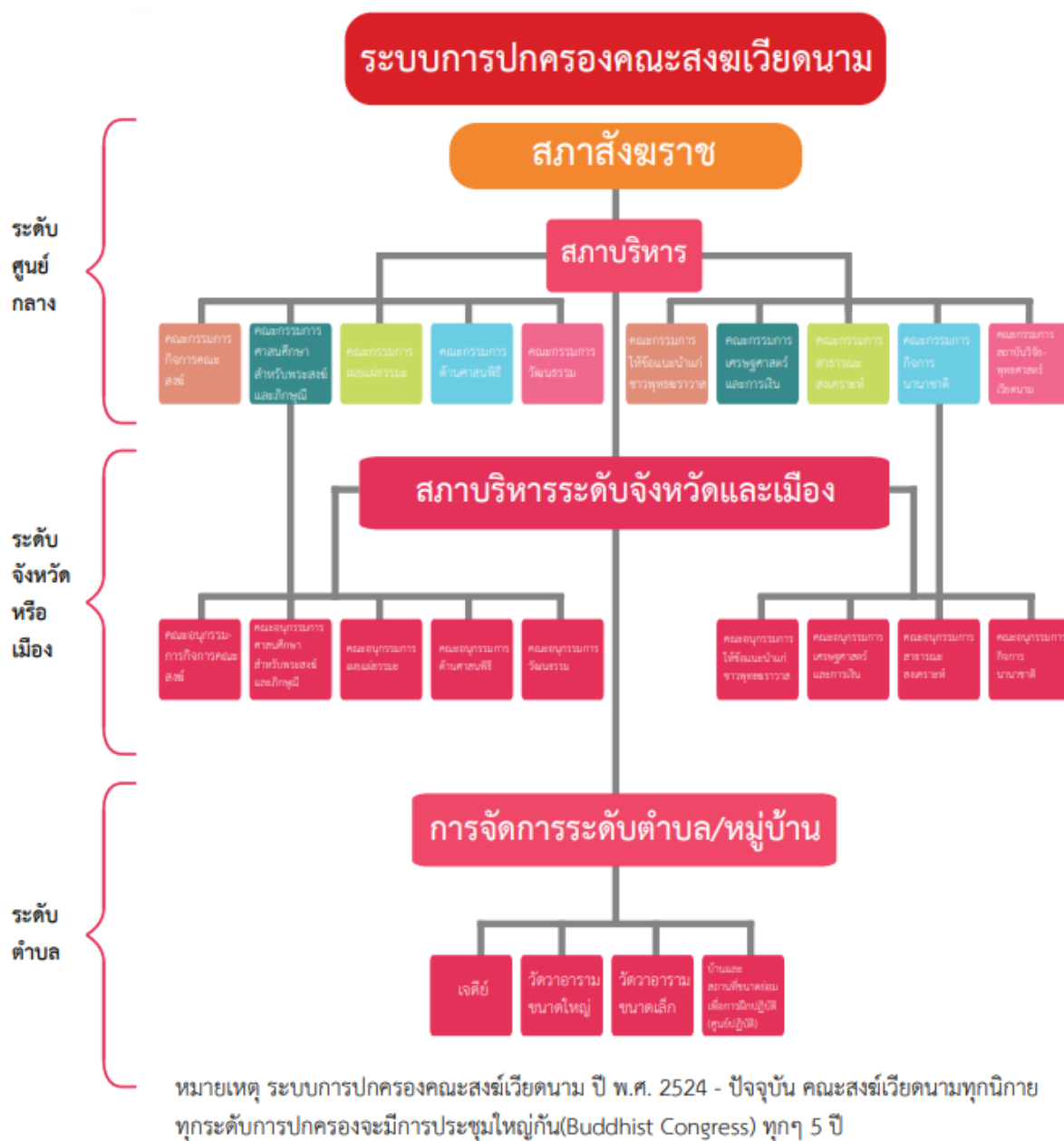
ข) เผยแผ่พระธรรมและอธิบายคุณลักษณะที่ดีของพระพุทธศาสนา

ค) วางระบบการศึกษาสำหรับพระภิกษุ และภิกษุณี และวิถีชีวิตที่เหมาะสมสำหรับสาวกที่เป็นคฤหัสถ์

ง) ส่งเสริมประเพณีความรักชาติ ปกป้องรักษาชาติและผลประโยชน์ของชาติแบบพระพุทธศาสนาแก่ชาวเวียดนาม สอนให้ประชาชนชาวเวียดนามมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนา

จ) ปลุกฝังเศรษฐกิจของวัดในพระพุทธศาสนา เพื่อให้ฐานะการครองชีพของภิกษุและภิกษุณีดีขึ้น เพื่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติ

ฉ) ส่งเสริมความสัมพันธ์ฉันท์มิตรกับชาวพุทธทั่วโลก อุทิศเวลาทำงานเพื่อสร้างสันติภาพและความสงบสุขของมวลมนุษยชาติ กิจกรรม ทุกอย่างที่คุณะสงฆ์เวียดนามได้ปฏิบัติ ตั้งแต่อดีตมาจนกระทั่งปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่าได้เจริญรุ่งเรืองและก้าวหน้าตลอดมา

ภาพที่ ๖.๑ ระบบการปกครองคณะสงฆ์ในประเทศเวียดนาม

นับแต่นั้นมา พระพุทธศาสนาในเวียดนามได้กลับมาเป็นศาสนาอันดับหนึ่ง เพราะพื้นฐานจิตใจของชาวเวียดนามนั้นมีพระพุทธศาสนาอยู่ในหัวใจถึงว่ารัฐธรรมนูญเวียดนามไม่ได้บัญญัติให้พระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นเป็นศาสนาประจำชาติก็ตาม ชาวเวียดนามและการนำของเวียดนามก็หันมานับถือพระพุทธศาสนามากมาย

รัฐบาลเวียดนามมีนโยบายให้ความเคารพเสรีภาพด้านความเชื่อและการนับถือศาสนาของรัฐเวียดนาม มาตรา ๗๐ ของรัฐธรรมนูญระบุชัดว่า พลเมืองมีสิทธิเสรีภาพด้านความเชื่อและนับถือศาสนาหรือไม่ นับถือศาสนาหนึ่ง ศาสนาใด ทุกศาสนาต่างมีความเสมอภาคภายใต้กฎหมาย ศาสนาสถานต่างๆได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ไม่มีใครสามารถละเมิดสิทธิเสรีภาพด้านความเชื่อและการนับถือศาสนา หรือใช้ความเชื่อและการนับถือศาสนาเป็นโล่บังหน้าเพื่อมีการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายและนโยบายของรัฐ ควบคู่กับรัฐธรรมนูญ รัฐสภาและรัฐบาลได้ประกาศใช้กฎหมายและมติ ต่างๆ โดยเฉพาะ กฎหมายเกี่ยวกับความเชื่อและการนับถือศาสนาเพื่อค้ำประกันให้พลเมือง ปฏิบัติสิทธิเสรีภาพด้านความเชื่อและการนับถือศาสนาภายใต้กรอบกฎหมาย ระเบียบวินัยที่เปิดกว้างนี้ช่วยให้แทบทุกศาสนาใหญ่ๆของเวียดนามพัฒนา อย่างรวดเร็วโดยมีผู้นับถือศาสนา ผู้ที่มีสมณะศักดิ์ นักบวช และ ศาสนสถานนับวันยิ่งมากขึ้น พุทธบริษัทสี่พร้อมที่จะถวายชีวิต เพื่อพระพุทธศาสนา ให้คงอยู่กับชาวเวียดนามตลอดไป

เมื่อประเทศชาติมีความสงบแล้ว รัฐบาลก็อนุญาตให้ คณะสงฆ์ทุกลัทธิในเวียดนาม ปรับปรุงองค์การปกครองสงฆ์ขึ้นใหม่โดยมีสำนักใหญ่ตั้งอยู่ วัดกวานสื่อ กรุงฮานอย ประเทศสาธารณรัฐ สังคมนิยมเวียดนาม

ด้านการปกครองคณะสงฆ์ในประเทศเวียดนาม

การบริหาร การปกครองคณะสงฆ์ของเวียดนามนั้น ได้จัดตามรูปแบบของรัฐบาลทุกอย่าง แบ่งการปกครองออกเป็น ๕๘ จังหวัด กับ ๓ เขตการปกครองพิเศษ คือฮานอย ไฮฟอง และโฮจิมินห์ โดยให้สิทธิแต่ละนิกายปกครองตัวเอง ผู้ที่เป็นประธานใหญ่นิกายของตนต้องเป็นประธานกรรมการองค์การปกครองสงฆ์ด้วย และเป็น คณะกรรมการศาสนาแห่งรัฐ องค์การของรัฐบาลที่ดูแลองค์การจัดตั้งมหาชน แต่ละกรรมการต้องขึ้นตรงต่อ ประธานใหญ่พุทธสมาคม ณ.กรุงฮานอย

ปัจจุบันคณะสงฆ์ในเวียดนามมีพระภิกษุสามเณร ๔ หมื่น ๕ พันรูปและมีศาสนสถาน ๑๔,๘๓๖ วัด ในทั่วประเทศ”

เวียดนามมีคณะสงฆ์นิกายหลักใหญ่ ๆ อยู่ ๒ นิกาย คือ เถรวาท และมหายาน คณะสงฆ์จำนวนหนึ่งได้แยกตัวออกมาตั้งนิกายใหม่อีก ๒ นิกาย คือ นิกายตั้งตั้ง และนิกายยูตังคังคี รวมทั้งหมดเป็น ๓ นิกายคือ

(๑) พระพุทธศาสนานิกายเถรวาท (เผด็จยาวเฮฝายนามตอง หรือ เหงียรลุย ติวเถื่อ) มีสองคณะ คือ

๑. คณะสงฆ์เถรวาทเวียดนาม เถรวาทแบบลังกาวงศ์ มหานิกาย

๒. คณะสงฆ์เถรวาทฝ่ายกัมพูชา มีสองนิกาย คือธรรมยุติ และมหานิกาย

ทั้งสองนิกายนี้ มีความประพฤติตามหลักพระธรรมวินัยเถรวาทเดียวกัน

เป็นนิกายเล็ก ๆ ในเวียดนาม เพราะชาวเวียดนามไม่ค่อยให้ความสำคัญนิกายนี้ส่วนมากมี แต่ชนเผ่าเวียดนาม (เขมร) เพราะการปฏิบัติทวนกระแสกับสังคม วัฒนธรรมของชาวเวียดนาม จริงทำให้นิกายนี้ไม่สามารถขยายตัวได้ มีแต่ปัญญาชนเท่านั้นที่เคารพนับถือ

สำนักงานใหญ่ของคณะสงฆ์เถรวาท ตั้งอยู่ที่วัดโฝมินทร์ นครหลวงโฮจิมินทร์

(๒) นิกายมหายาน (ภาษาเวียดนามว่า เฟียดยาวเฮฝายบั๊กต๋อง ด้ายเถื้อ) นิกายหลักนิกายเดิม นิกายที่มีอิทธิพลต่อจิตใจ และใหญ่มาก มีพระสงฆ์สามเณรจำนวนมากเป็นอันดับหนึ่งของประเทศเวียดนาม

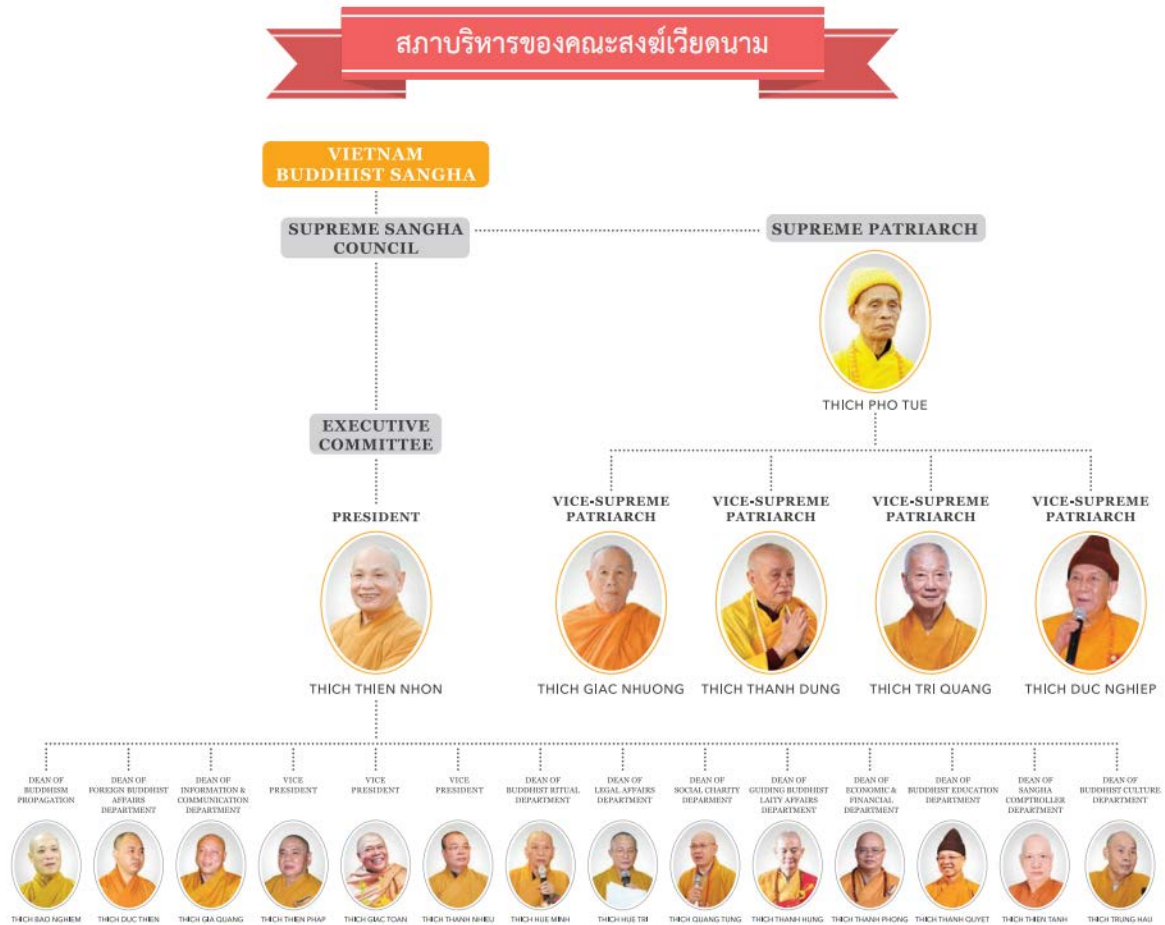
(๓) พระพุทธศาสนานิกายเฮฝายยูตังคัดสี่ (นิกายแปลง รวมเอา เถรวาท และมหายาน และนิกายเก่าๆ ในอดีต ขึ้นมาเป็นอีกนิกายหนึ่ง) นิกายนี้มีพระสงฆ์สามเณรทั่วทั้งประเทศจำนวนมาก นิกายนี้จะเน้นเรื่องการฝึกสมาธิเป็นหลัก และนับว่าเป็นนิกายที่กำลังเจริญรุ่งเรือง มีผู้นับถือและปฏิบัติมากมาย มีวัดทั่วประเทศเป็นนิกายพัฒนาการใหม่ในวงศ์การพุทธศาสนาในเวียดนาม รู้จักจุดดี จุดด้อยและจุดร่วมของสองนิกายหลัก แล้วนำมาเปลี่ยนแปลงทำให้นิกายที่เกิดขึ้นใหม่นี้ มีความเจริญแผ่หลายไปเกือบทั่วประเทศผู้คนให้ความสนใจนิกายนี้มาก มีความเชื่อว่าทำถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง มีพระเถรรูปหนึ่งของนิกายคัดสี่ ได้ให้ทัศนะว่า สายเหตุที่พัฒนานิกายนี้ขึ้นมา เพราะพระพุทธศาสนาได้ผ่านกาลผ่านเวลามายาวนาน ๒๕๐๐กว่าปีทุกอย่างมีการเปลี่ยนแปลง ไม่ต่างอะไรกับกองเมือตีมกก็ยาน เมือกองยานกชต้องปรับเปลี่ยน

นอกจากสามนิกายนี้ คณะสงฆ์เวียดนาม ก็ยังแบ่งออกเป็นนิกายต่างๆ อีกถึง ๑๒ นิกาย ที่แตกแยกออกจากนิกายหลักทั้งสามนิกาย ถึงว่าคณะสงฆ์เวียดนามจะแตกหลายนิกาย ก็อยู่กันชั้นพี่น้องสามัคคีกัน ร่วมกันเผยแผ่ศีลธรรมสู่ประชาชนพระทุกรูปให้เกรียด และรักประเทศชาติของตน นิกายทั้งหมดนั้นล้วนอยู่ภายใต้การปกครองของโครงสร้างคณะสงฆ์เดียวกัน คือคณะสงฆ์ที่รัฐบาลเวียดนามกำหนดขึ้น อันเป็นโครงสร้างการปกครองบริหารคณะสงฆ์ของเวียดนาม มีตำแหน่งสังฆราช ซึ่งเป็นตำแหน่งประธานสูงสุดฝ่ายสงฆ์ เจ้าคณะเขต เจ้าคณะเมือง เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน จะแตกต่างกับไทยตรงที่ทุกตำแหน่งนั้นจะต้องได้รับการแต่งตั้งจากประธานประเทศเวียดนามเท่านั้น จึงเป็นที่ชัดเจนว่าพระสงฆ์ในเวียดนามนั้น นอกจากจะต้องเผยแผ่พระศาสนาแล้ว ก็ยังต้องทำหน้าที่เพื่อตอบสนองนโยบายทางการเมืองตามที่รัฐบาลมอบหมายด้วย พระสังฆาธิการต่างๆ จึงมีตำแหน่งทางการเมืองเข้าประชุมสภาร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามอีกด้วย

การปกครองของคณะสงฆ์ เวียดนามจะเข้มงวดมาก ฝ่ายปกครองแต่ละวันจะกระจายกันออกไปทั่วเขตการปกครองของตนเพื่อเยี่ยมยามความสุขทุกข์ของพระสงฆ์ในเขตการปกครองของตนอาทิตย์ละครั้งหรือสองครั้งต่อหนึ่งวัด เจ้าคณะฝ่ายการปกครองจะเชิญหรือไม่เชิญก็ต้องไป หรืออย่างน้อยก็ไปตีม่น้ำชาวัดนั้นสักหนึ่งแก้วก็เป็นอันว่าสำเร็จการของสงฆ์แล้ว

เจ้าอาวาสแต่ละวัดจะต้องอยู่ในโอวาทของเจ้าคณะตำบลหรืออำเภอ ทุกอย่างที่เกิดขึ้นภายในวัดจะต้องรายงานด่วนต่อฝ่ายปกครอง ถ้ามีพระอาคันตุกะมาจากวัดอื่นมาขอพักที่วัด เจ้าอาวาสต้องรายงานบ้านและเจ้าคณะอำเภอ ถ้าเป็นพระต่างชาติต้องรายงานต่อเจ้าคณะอำเภอ และตำรวจด่วน เมื่อรายงานเรียบร้อยแล้ว ทั้งพระสงฆ์ และตำรวจก็จะประสานงานกัน แล้วไปตรวจสถานะที่พักนั้นเพื่อเตรียมเรียบร้อยจบงานดูการทำงาน of ฝ่ายการปกครองชั้นข้างจะเข้มแข็ง ระเเอียดอ่อน อ่อนน้อม มีสัมมาคารวะ การทำงานของฝ่ายพระสงฆ์และฝ่ายบ้านเมืองจะเข้ากันได้ดีมาก

การมีหลายนิกายนั้นไม่ใช่อุปสรรคในการปกครอง พระทุกนิกายจะเคารพกันตามอายุพรรษา กราบกันได้ทุกนิกาย หลายนิกายแต่ใจหนึ่งเดียว เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ตน

ภาพที่ ๖.๒ การบริหารกิจการพระพุทธศาสนาในเวียดนามทั้งมหายานและเถรวาท

พระพุทธศาสนาเถรวาทในกลุ่มชาติพันธุ์เขมรในเวียดนาม

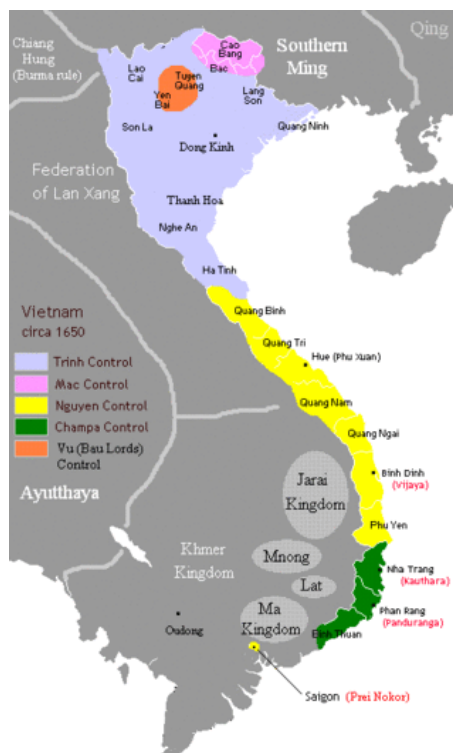
เวียดนามเป็นประเทศหนึ่งที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ อยู่ในเวียดนาม โดยมีกลุ่ม “ขะแมร์กรอม” หรือเขมรอยู่ในนั้นด้วย ดังหลักฐานในงานวิจัยของ Mae Chee Huynh Kim Lan เรื่อง A Study of Theravāda Buddhism in Vietnam ซึ่งสะท้อนถึงการคงอยู่ของชาติพันธุ์ “เขมร” ในประวัติศาสตร์ของกัมพูชา เวียดนาม ในมิติของโคจินจัน หรือคนเขมรเรียกดินแดนส่วนนี้ว่า “กัมพูเจียกรอม” (Khmer: ខ្មែរក្រោម, Vietnamese: *Khơ Me Cròm*) อันหมายถึงกลุ่มชาติพันธุ์เขมรที่ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณพื้นที่ราบต่ำปากแม่น้ำโขง ในบริเวณตอนใต้ของเวียดนามในปัจจุบัน ซึ่งหลักฐานในฝ่ายเขมรให้ข้อมูลว่า “ขะแมร์กรอม” เป็นดินแดนที่เคยเป็นส่วนหนึ่งของเขมรมีพื้นที่ประมาณ 89,000 ตารางกิโลเมตร (34,363 sq mi) โดยสัมพันธ์กับอาณาจักรเขมรโบราณยุคมหานคร นับตั้งแต่สมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 2 (Jayavarman II), ในช่วง ค.ศ. 802/1345 (Stuart-Fox, William, 1985 :p.6) โดย “ขะแมร์กรอม” มีที่ตั้งอยู่ตามลุ่มแม่น้ำโขงที่ไปออกปากอ่าวของเวียดนาม และเป็นอีกหนึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ในจำนวนทั้งหมด 53 กลุ่มชาติพันธุ์ในเวียดนาม (Dang Nghiem Van, Chu Thai Son and Luu Hung, 1993: p.17) ในส่วนของประชากรจากหลักฐานของ Taylor (2014) ในงานค้นคว้าเรื่อง “The Khmer lands of Vietnam” ที่ให้ข้อมูลว่ามีคนเขมรในเวียดนามกว่า 7

ล้านคน ซึ่งย้อนแย้งกับข้อมูลของรัฐบาลที่ให้ข้อมูลสถิติ (2009 Census) ว่ามีสถิติของ “เขมร” อยู่ที่ประมาณ 1,260,640 คน หรือในงานเขียนเรื่อง Ethnic Minorities in Vietnam ของ Dang Nghiem Van, Chu Thai Son and Luu Hung (1993 :p.17) ซึ่งผู้วิจัยเป็นชาวเวียดนาม ก็ให้ข้อมูลไว้สอดคล้องกับข้อมูลของรัฐว่ามีประชากรกว่า 1 ล้านคน ซึ่งในบทความนี้จะได้ทำการศึกษาวิเคราะห์การคงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรในเวียดนามโดยมีพระพุทธศาสนาเถรวาท วัด พระสงฆ์เป็นต้นธารของการคงอยู่ มีวัดเป็นศูนย์กลางในการรักษาเอกลักษณ์ มีพระเป็นผู้ส่งต่อ มีภาษาบาลีเป็นความแตกต่างระหว่างเถรวาทเวียดนามที่ตั้งขึ้นในภายหลัง ดังหลักฐานของ Tai Thu Nguyen (2008, p.12) เรื่อง “*The History of Buddhism in Vietnam*” ที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของพระพุทธศาสนาในส่วนของอาณาจักรเขมรโบราณกับดินแดน “ขะแมร์กรอม” ในเวียดนามปัจจุบัน ผ่านจารึกสันสกฤตที่จังหวัดกว๋างนัม (Quang Nam) หรือพระพุทธรูปที่วัดดองเตือง (Dong Duong Temple) ในช่วงอาณาจักรจัมปา (Champa) ในช่วงมหายุคของกัมพูชา และเถรวาทของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรที่มีมาแต่เดิม ทั้งนี้เป็นพัฒนาการทางประวัติศาสตร์และการคงอยู่ของชาติพันธุ์เขมรในประเทศเวียดนามด้วย ซึ่งในบทความนี้จะได้ทำการศึกษาค้นคว้านำเสนอเป็นลำดับไป

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ต่อดินแดนกัมพูชากรอม

ในประวัติศาสตร์กัมพูชา ดินแดนส่วนนี้ถูกจารึกเรียกในชื่อ “ไปรอันกอร์-ไพรนคร” หรือเมืองป่า ตามความหมายของชื่อเมืองที่ปรากฏในประวัติศาสตร์กัมพูชา (David Chandler, 2009) รวมไปถึงคำว่า “กัมพูเจีย” หรือ “ขะแมร์กรอม” จึงหมายถึงดินแดนที่เคยเป็นของเขมร หรือดินแดนที่มีชาวเขมรอยู่ ดังมีหลักฐานว่าในช่วงสมัยของจักรวรรดิเขมรโบราณดินแดนส่วนนี้เป็นของเขมร จนกระทั่งในสมัยพระบาทพระไชยเชษฐา ที่ 2 (Chey Chettha II / **พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไชยเชษฐาธิราช** ๒ / ค.ศ. 1576–1628/2119–2171) ครองราชย์อยู่กรุงอุดงค์ (ค.ศ. 1618–1628/2161–2171) ได้อภิเษกสมรสกับเจ้าหญิงเวียดนาม คือ สมเด็จพระภักดีพระบรมราชินี (Nguyễn Thị Ngọc Vạn) (Nghia M. Vo; Chat V. Dang; Hien V. Ho, 2008) เป็นธิดาของขุนนางตระกูลเหงียนฟุกเหงียน (Nguyễn Phúc Nguyễn / ค.ศ. 1563–1635/2106–2178) ซึ่งมีศูนย์กลางการปกครองอยู่ที่เมืองเว้ (Phủ Xuân/Huế) ด้วยความสัมพันธ์นี้กษัตริย์เขมรได้อนุญาตให้เวียดนามภายใต้การปกครองของเว้ อพยพเข้ามาอยู่อาศัยยังเมือง “ไพรนคร” เพื่อเป็นการผูกสัมพันธ์ไมตรี อาศัยอำนาจเวียดนามต่อต้านอำนาจสยาม ทั้งฝ่ายเขมรเองก็สนับสนุนการทำสงครามกับขุนนางตระกูลตริญ (Trinh) จนกระทั่งชนะในสงคราม “เหงียน-ตริญ” (Trinh–Nguyễn War / ค.ศ. 1627–1673/2170–2216) รวบแผ่นดินเวียดนามทั้งหมดได้สำเร็จ ดินแดน “ไพรนคร” จึงถูกรอบครอบโดยพสุตินัยจากเวียดนามนับแต่นั้นมา รวมทั้งการที่เขมรอ่อนแอ ถูกแทรกแซงทั้งจากไทยและเวียดนาม กระทั่งตกเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส (ค.ศ. 1862–1954/2405–2497) พร้อมกับเมื่อฝรั่งเศสให้เอกราชแก่อินโดจีน ดินแดนส่วนนี้ก็ยังเป็นส่วนหนึ่งของเวียดนาม ที่มาพร้อมกับการแยกเป็นประเทศเวียดนามเหนือ/เวียดนามใต้ หลังจากข้อตกลงในการเจรจาสันติภาพเจนีวา (Geneva Conference, 1954/2497) รวมทั้งการที่สหรัฐอเมริกาเข้ามาอิทธิพลในเวียดนามพร้อมกับสงครามเวียดนาม (Vietnam War, ค.ศ. 1955–1975/2498–2518) กระทั่งรวมประเทศเป็นเวียดนามเดียวภายใต้การปกครองด้วยระบบคอมมิวนิสต์ ใน ค.ศ. 1975/2518 จนกระทั่งปัจจุบัน ในส่วนความเป็นชาติพันธุ์ “เขมร” ที่อยู่ตามกลุ่ม

แม่น้ำโขงที่เคยเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรพระนคร ตามหลักฐานของ Nguyễn Sĩ Lâm (2004,p.35) ที่ปรากฏในงานวิจัยของ Mae Chee Huynh Kim Lan (2010,p.10) ให้ข้อมูลว่า “ตราวิน (Tra Vihn) เป็นพื้นที่ใหญ่สุดที่มีประชาชนเขมรอาศัยอยู่ พบพระพุทธรูป 13 แห่ง และอวโลกิเตศวร พระโพธิสัตว์ของพระพุทธศาสนาหายานอีก 4 องค์” เท่ากับหลักฐานดังกล่าวยืนยันถึงความเกี่ยวเนื่องกับอาณาจักรก่อนพระนครและสมัยพระนครและการนับถือพระพุทธศาสนาหายานโดยมีศูนย์กลางที่พระนคร จนกระทั่งมีการนับถือพระพุทธศาสนาเถรวาทในสมัยต่อมา ซึ่งมีข้อมูลว่าพระราชโอรสของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 (Jayavarman VII, ค.ศ.1125–1218/พ.ศ.1724-1762) “ตามลินทะ” (Tamlintha) ได้เคยไปศึกษาที่มหาวิหาร (Mahavihara) ศรีลังกา ระหว่าง ค.ศ.1180-1190/1723-1733 และนำพระพุทธศาสนาเถรวาทมาเผยแผ่และมีอิทธิพลในสมัยหลังพระนคร (David P.Chandler, Noble Ross Reat,1994) ดังหลักฐานบันทึกของโจว ต้ากวน (Zhou Daguan,1270-) ให้ข้อมูลว่า เมื่อมาถึงเมืองพระนคร ในเดือนสิงหาคม ค.ศ.1296/1839 ซึ่งเป็นสมัยหลังเมืองพระนคร พบว่าผู้คนนับถือพระพุทธศาสนาเถรวาทแล้ว (Zhou Daguan,2001) ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่าอิทธิพลของพระพุทธศาสนาเถรวาทได้รับการยอมรับและแพร่หลายไปยังดินแดนที่เคยเป็นส่วนหนึ่งของกัมพูชาในอดีตในช่วงต่อมารวมทั้ง “ขะแมร์กรอม” ในเวียดนาม และดำรงอยู่คู่กับกับกลุ่มชาติพันธุ์เขมรนับแต่นั้น ผ่านสำนึกความเป็นคนเขมร พูดภาษาเขมรและมีวัดพระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรม ดังนั้นพระพุทธศาสนาเถรวาทจึงเป็นส่วนสำคัญในการรักษา สืบต่อเอกลักษณ์ความเป็นชาติพันธุ์ ร่วมกับการคงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรในเวียดนามด้วย

ภาพที่ ๖.๓ แผนที่อาณาจักรในเวียดนาม อาทิ Nguyen, Mac, and Champa ในช่วง ค.ศ.1640/2183 ก่อนที่เวียดนามจะมีอิทธิพลเหนือดินแดนไพนครของอาณาจักรเขมร หรือโฮจิมินท์รวมทั้งดินแดนตอนใต้ในปัจจุบัน (ที่มา : Online, Retrieved December 8, 2017)

หลักฐานความเป็นมาของดินแดน “ขะแมร์กรอม” ซึ่งหมายถึงดินแดนที่อยู่ทางใต้ หรือจุดต่ำกว่า แผ่นดินเขมรในปัจจุบัน และด้วยบริบทของชาติพันธุ์ จึงทำให้เอกลักษณ์ทางภาษาและศาสนา วิถีชีวิต ความเชื่อ และสถาปัตยกรรมในแบบเขมรยังคงอยู่กระทั่งปัจจุบัน อาณานิคม “โคคินไชน่า” ของฝรั่งเศส ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ที่เคยเป็นของเขมร หรือขะแมร์กรอม (Khmer Krom) ด้วยนั้น ได้ถูกยกให้แก่เวียดนามอย่างเป็นทางการในปี 1949/2492 ซึ่งในข้อเท็จจริงโดยพฤตินัยดินแดนส่วนนี้ได้ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของชาวเวียดนามมาตั้งแต่ช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 17 ดินแดนขะแมร์กรอม (Khmer Krom) ครั้งหนึ่งเคยได้รับการขนานนามว่า “ไพรนคร-เปรย นอคอร์” (Prey Nokor-ไพรนคร-เมืองไพร) อันเป็นที่ตั้ง การมีอยู่และคงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์เขมร แต่บัดนี้รู้จักกันในชื่อวานครโฮจิมินห์ ศูนย์กลางการเงินของเวียดนาม และหนึ่งในมหานครที่มีสีสันอีกแห่งหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

พระพุทธศาสนาเถรวาทเอกลักษณ์แห่งชาติพันธุ์

มีข้อมูลว่าหลังจากราชวงศ์ “เหงียน” มีอำนาจเหนือดินแดนปากแม่น้ำโขง อันเคยเป็นส่วนหนึ่งของเขมรโบราณ ได้มีความพยายามที่จะเปลี่ยนชื่อวัดเขมรให้เป็นภาษาเวียดนาม บังคับให้พระสงฆ์เปลี่ยนมาบวชแบบมหายาน (Mae Chee Huynh Kim Lan, 2010) แต่ด้วยความมุ่งมั่นอดทนต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเขมรในเวียดนามก็ผ่านสภาวะที่บีบคั้นเหล่านั้นมาได้ หรือในเขมรแผ่นดินใหญ่เองก็เคยถูกนโยบายทำให้เป็นเวียดนาม (Vietnamization) ในช่วงที่เวียดนามมีอำนาจเหนือราชสำนักกัมพูชาด้วยเช่นกัน (David P. Chandler, 2000) มีประวัติเป็นเรื่องราวที่อยู่ในความทรงจำของชาวเขมรในเวียดนามถึงออกญา ซัน กุย (ឧកញ៉ា សុីន គុយ - Ouk Nha Son Kuy ค.ศ. ?-1821/?-2364) ผู้ปกครองเมืองพระตะพัง (Trapeang Province /ปัจจุบัน-Tra Vinh) ที่คนเขมรนับเป็นวีรบุรุษอีกคนหนึ่ง ถูกเวียดนามที่มีอิทธิเหนือเขมรในเวลานั้น ให้บังคับคนเขมรเปลี่ยนไปนับถือพระพุทธศาสนา เปลี่ยนรูปแบบประเพณี วิถีชีวิตให้เป็นแบบเวียดนาม ซัน กุย ซึ่งเป็นเจ้าเมืองในเวลานั้นไม่ยอมปฏิบัติตาม จึงถูกประหารชีวิตตัดคอใน ค.ศ. 1821/2364 แต่ก่อนเสียชีวิตได้ขอปลุกยวงนา พร้อมคำสั่งเสีย “**ต้นยางอยู่ ชาติพันธุ์เขมร และพระพุทธศาสนาเถรวาท จะยังอยู่**” เป็นวาทะที่ถูกต้องจำของชาวเขมรเวียดนามในปัจจุบัน ประหนึ่งเป็นการปลุกใจสู้และยืนยันอัตลักษณ์ชาติพันธุ์เขมร ที่มีพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นเครื่องกำกับตลอดมา ทั้งเป็นประวัติศาสตร์และเล่าขานแก่ลูกหลานเขมรเวียดนามจนกระทั่งปัจจุบัน (Keaw Suwatti, 2005) ปัจจุบันต้นยางนาก็ยังอยู่เป็นเครื่องยืนยันศรัทธาความมุ่งมั่นต่อพระพุทธศาสนาเถรวาทของลูกหลานในชาติพันธุ์เขมรให้ดำรง คงอยู่ในแผ่นดินประเทศเวียดนามต่อไป

ภาพที่ ๖.๔ ภาพของ Oknha Son Kuy อดีตเจ้าเมืองพระตะบอง ที่ชาวเขมรกรอมจดจำว่าเป็นวีรบุรุษ แห่งชาติพันธุ์ ที่ยอมสละชีวิตเพื่อปกป้องพระพุทธศาสนาและชาติพันธุ์เขมรในเวียดนาม จนกระทั่งถูกประหารชีวิต ใน ค.ศ.1821 พร้อมต้นยางนาที่ปลูกก่อนเสียชีวิตพร้อมคำอธิษฐาน “พระพุทธศาสนาเถรวาท ชาติพันธุ์เขมรอยู่คงอยู่-Buddhism and Khmer race so they can live on” (ภาพที่มา : Online, Retrieved December 8, 2017)

นอกนี้ยังมีหลักฐานว่า เขมรกรอม ที่พำนักอาศัยอยู่ในเวียดนาม (ซึ่งมีความละม้ายคล้ายชาวเขมรในประเทศกัมพูชา เชื่อกันว่ามีจำนวนเกินกว่า 1 ล้านคน) รวมทั้งหลักฐานทางโบราณคดี ที่เมืองออกแก้ว (Okco) อาทิจ หลักฐานโบราณสถาน พระพุทธรูป เทวรูป สะท้อนให้เห็นถึงให้เห็นถึงความเกี่ยวเนื่องของพระพุทธศาสนาในแบบเขมรแต่โบราณ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการอำนาจการครองครองดินแดนดังกล่าว พระพุทธศาสนาภายใต้ความเป็นชาติพันธุ์เขมรต้องเผชิญกับการถูกกีดกันและการถูกควบคุมอย่างเข้มงวด (ผู้ให้สัมภาษณ์ A, 10 พฤศจิกายน 2560) หรือมีข้อมูลของ ธิจ เศรษฐา (Thach Setha) กรรมการของสมาคมเพื่อนมิตรเขมรกัมพูเจีย (Khmer Kampuchea Friends Association) ที่เสนอกับวิทยุเอเชียเสรีภาคภาษาเขมร (RFA's Khmer Service) ว่า “...ชาวเขมร กรอม ในเวียดนาม ไม่ได้กำลังเรียกร้องต้องการดินแดนของพวกเขากลับไปแต่อย่างใด หากแต่เพียงแต่กำลังขอร้องฮานอวยมอบสิทธิต่างๆ ในฐานะที่เป็นชนพื้นถิ่นให้แก่พวกเขา...” หรือข้อมูลขององค์การฮิวแมน ไรต์ วอตช์ (Human Rights Watch) ตั้งสำนักงานอยู่ในสหรัฐฯ ในเอกสารรายงาน 125 หน้า “On the Margins Rights Abuses of Ethnic Khmer in Vietnam's Mekong Delta” (Online, Retrieved December 8, 2017) มีข้อมูลว่า “...ชาวเขมร กรอม ต้องเผชิญกับการถูกจำกัดสิทธิต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสิทธิในการแสดงความคิดเห็น สิทธิในการรวมตัวกัน สิทธิในการสมาคม สิทธิในการได้รับข้อมูลข่าวสาร และสิทธิในการเดินทางรัฐบาลเวียดนามนั้นได้สั่งห้ามไม่ให้ออกสิ่งพิมพ์ด้านสิทธิมนุษยชนของชาวเขมร กรอม และควบคุมการปฏิบัติตามหลักศาสนาพุทธนิกายเถรวาทอย่างเข้มงวด โดยที่ชาวเขมร กรอม ถือเอาศาสนาพุทธนิกายเถรวาท เป็นรากฐานของวัฒนธรรมอันโดดเด่นของพวกเขาและเป็นรากฐานแห่งอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์...” รวมไปถึงมีข้อมูลจาก Khmers Kampuchea-Krom Federation ซึ่งเป็นองค์กรจัดตั้งของชาวเขมรเวียดนามในโพ้นทะเล ว่ามีการจับกุมคุมขัง หรือลอบสังหาร พระสงฆ์เขมรกรอมที่มีพฤติกรรมกระด้างกระเดื่องหรือเป็นปฏิปักษ์ (Khmers Kampuchea-Krom

Federation,2010) ดังนั้นข้อมูลที่ปรากฏอาจอธิบายได้เป็น 2 กรณีคือการกำกับควบคุมความเป็นชาติพันธุ์เขมร ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีมาอยู่แต่เดิม อีกนัยหนึ่งเป็นการต่อสู้ รักษาความเป็นชาติพันธุ์โดยมีพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นเครื่องอำนวย ส่งเสริม รักษา ค้ำยันต่อความเป็นชาติพันธุ์เขมรในเวียดนาม ดังนั้นชาติพันธุ์จึงกลายเป็นเครื่องมือ เชิงเงื่อนไขที่ถูกนำมาใช้เป็นเครื่อง “ยื้อนแย้ง” ต่อสู้ เพื่อรักษาอัตลักษณ์เขมรไว้ด้วยเช่นกัน ดังกรณีชาติพันธุ์มอญกับเอกลักษณ์ทางภาษาและศาสนา (Brian L. Foster,1971) ดังนั้นทำให้มอญต่างจากคนไทยและคนพม่า จากเอกลักษณ์ทางภาษา อาหาร และการนับถือศาสนาอย่างเคร่งครัดเป็นเอกลักษณ์ในแบบมอญ หรือศรีลังกากับเอกลักษณ์ทางศาสนาที่ใช้ยืนยันความเป็น “สิงหล” (Gombrich, Richard,1988) หรือการที่พม่าใช้อัตลักษณ์ทางพระพุทธศาสนายืนยันและรักษาเอกลักษณ์ชาติพันธุ์ในแบบ “พม่า” (Bischoff, Roger,1995) ในคราวต่อสู้เพื่อเรียกร้องเอกราชจากอังกฤษด้วย ดังนั้นพฤติกรรมและแนวทางดังกล่าวมีผลต่อการอธิบายปรากฏการณ์ของความเป็นพระพุทธศาสนาและสัญลักษณ์ของตัวตนที่ปรากฏในอดีตของกัมพูชากรอมในประเทศเวียดนามด้วย

ภาพที่ ๖.๔ พระภิกษุ และประชาชนเขมรที่มีพื้นถิ่นเกิดในเวียดนาม ประทับที่หน้าสถานทูตเวียดนามในกรุงพนมเปญ เรียกร้องและเสรีภาพในความเป็นชาติพันธุ์เขมร รวมทั้งเรียกร้องดินแดนคืนจากเวียดนาม

(ภาพ : Khouth Sophak Chakrya and Mom Kunthear (2014). Krom march on missions. The

PhomPenh Post : online, 22 July 2014. Retrieved December 8, 2017,

from<http://www.phnompenhpost.com/national/krom-march-missions>)

พัฒนาการของพุทธศาสนาเถรวาทกับการคงอยู่ของเขมรในเวียดนาม

พระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์เขมรในเวียดนาม โดยมีวัดเป็นที่ศึกษาพระพุทธศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี และภาษาเขมร วัดจึงเป็นศูนย์กลางในการรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์ ซึ่งไม่แตกต่างกับชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ เช่น คนไทยพลัดถิ่นในมาเลเซีย (Irving Johnson,2017) คนมอญในประเทศไทย และคน “โยเดีย” ในพม่า รวมไปถึงคน “เขมร” ในประเทศไทยและเวียดนาม เอกลักษณ์แห่งชาติพันธุ์ถูกส่งผ่านอย่างมีพลวัตร่วมกับพระพุทธศาสนา ดังนั้นสถิติของวัดเถรวาทในกลุ่มชาติพันธุ์กัมพูชากว่า 500 วัด (สัมภาษณ์ A, เมื่อ 10 พฤศจิกายน 2560, Ho Chi Minh) จึงเป็นฐานข้อมูลเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในเวียดนาม ที่เป็นทั้งการยื้อนแย้งต่อหลักดินแดน ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ พร้อมปะทะพัฒนาการรักษาพระพุทธศาสนาเถรวาทแบบเขมรไว้ด้วยเช่นกัน ซึ่งจะสามารถยกมาอธิบายและนำเสนอได้ในลำดับต่อไป

ตาราง ๖.๑ สถิติวัดเถรวาทในประเทศเวียดนาม จำแนกเป็นตามกลุ่มชาติพันธุ์เขมรและชาติพันธุ์เวียดนาม

สถิติวัดเถรวาทในเวียดนาม (ชาติพันธุ์เขมร+ชาติพันธุ์เวียดนาม)							
ที่	เมือง ที่ตั้ง	วัดเขมร	วัดเวียดนาม	ที่	เมือง ที่ตั้ง	วัดเขมร	วัดเวียดนาม
1	Hồ Chí Minh City	02	23	13	DakLak	0	1
2	An Giang	64	0	14	Đồng Nai	1	16
3	Bà Rịa Vũng Tàu	01	07	15	Hậu Giang	15	0
4	Bạc Liêu	22	0	16	Huế City	0	6
5	Bến Tre	0	1	17	Khánh Hòa	0	1
6	Bình Dương	0	3	18	Kiên Giang	74	1
7	Bình Định	0	1	19	Quảng Nam	0	2
8	Bình Phước	2	2	20	Sóc Trăng	92	0
9	Bình Phước	0	1	21	Tiền Giang	0	4
10	Cà Mau	7	0	22	Trà Vinh	141	1
11	Cần Thơ	12	1	23	Vĩnh Long	13	5
12	Đà Nẵng	0	1	รวมทั้งหมด (529)		452	77

ที่มา : Mae Chee Huynh Kim Lan (2010). Theravda Buddhism in Vietnam. p 92

ข้อมูลจากตาราง ๖.๑ สะท้อนให้เห็นว่าพระพุทธศาสนาเถรวาทมี 2 แบบ คือ เวียดนามเถรวาท กับ เขมรเถรวาท โดยมีสถิติของวัดเป็นตัวจำแนก รัฐบาลได้ส่งเสริมให้เกิดพระพุทธศาสนาเถรวาทในแบบ เวียดนาม ที่นับถือโดยกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนาม ซึ่งลักษณะทางกายภาพเวียดนามกับเขมรมีความต่างกัน ในหลายลักษณะ อาทิ รูปทรงของวัดและความเป็นพระพระเถรวาทเวียดนามใช้ภาษาบาลีในการสวดและประกอบ พิธีกรรม แต่ใช้ภาษาเวียดนามในการสื่อสารระหว่างชาวเวียดนามและชาวเขมรที่นับถือเถรวาท ในส่วนเขมรเองใช้ภาษาเขมรเป็นภาษาในการสื่อสาร ดังนั้นความแตกต่างระหว่างเถรวาททั้ง 2 อาจเทียบได้กับเป็นนิกาย เวียดนาม และนิกายเขมร เหมือนกับในศรีลังกาที่ความต่างของนิกายไปสัมพันธ์กับชาติพันธุ์และที่มา เช่น สยามวงศ์ (สยาม) นิกายอมรปุรณิกาย (พม่า) และนิกายรามัญ (มอญ) ในความต่างดังกล่าวจึงเกี่ยวกับความ เป็นชาติพันธุ์ โดยในการศึกษานี้จะได้จำแนกลักษณะของเถรวาทในแบบเขมรอันมีผลต่อการคงอยู่ของชาติ พันธุ์และพระพุทธศาสนาได้คือ

1. พระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นเอกลักษณ์แห่งชาติพันธุ์ หมายถึง เขมรต้องนับถือพุทธศาสนาเถรวาทและเป็นเถรวาทในแบบเขมร ที่นับเนื่องถือปฏิบัติมาแต่เดิม ในแบบเขมร อาทิ พุทธภาษาเขมร การแต่งกาย เสื้อผ้า อาหาร รูปทรงบ้านเรือน ดนตรี โดยมีวัดในพระพุทธศาสนา พระภิกษุสงฆ์ เป็นจุดเชื่อม รักษา ส่งต่อ จากรุ่นสู่รุ่น เช่นเดียวกับชาวเขมรในอดีต วัดชาวเขมรในเวียดนามเปรียบเสมือนเป็นสัญลักษณ์ของหมู่บ้านซึ่งมี

ความหมายเหมือนกับศาลาประจำหมู่บ้าน มีผู้ทำการศึกษาไว้ว่า “...วัดเขมรมีความผูกพันใกล้ชิดกับชีวิตของชาวบ้านมากกว่าศาลาประจำหมู่บ้านหรือบ้านกลางของชนเผ่าอื่นๆ...” นอกจากนี้วิถีธรรมเนียมปฏิบัติของเขมรในเวียดนาม ซึ่งอาจคล้ายกับไทย กัมพูชา และลาว ตรงที่ “เด็กชาย” ต้องเข้าไปเป็นศิษย์วัด เรียนหนังสือและสวดมนต์ รวมไปถึงบวชในพระพุทธศาสนาอย่างน้อย 1 ครั้ง อาจเป็นสามเณรหรือพระภิกษุ การบวชถือว่าเป็นการอบรมบ่มนิสัยให้เป็นคนดีมีศีลธรรม ดังนั้นการบวชจึงถือว่าเป็นประเพณีที่จำเป็นสำหรับลูกผู้ชายเขมรในเวียดนามทุกคน นอกจากนี้วัด พระพุทธศาสนา ยังเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตผ่านพิธีกรรม อาทิ งานวิเวกหรืองานศพจะมีพระภิกษุสงฆ์ไปเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรม การแสดงความเคารพต่อบรรพชนหรือการแสดงความเคารพต่อพระสงฆ์ วัดและพระพุทธศาสนา จึงเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต ดังนั้นอัตลักษณ์การคงอยู่จึงผูกพันสัมพันธ์อยู่กับพระพุทธศาสนานับแต่ต้น

2. วัดเถรวาทเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม หมายถึง วัดพุทธศาสนาเถรวาทในส่วนของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรล้วนเนื่องด้วยพิธีกรรม และการดำเนินชีวิตในแบบชาวเขมร ที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมและการคงอยู่ การสวดด้วยภาษาบาลี การนับถือพุทธศาสนาเถรวาท การใช้วัดเป็นฐานทางพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น กฐิน ผ้าป่า การบวช รวมทั้งงานศพ ซึ่งสิ่งเหล่านี้สะท้อนถึงวัฒนธรรมเฉพาะเนื่องด้วยความเป็นชาติพันธุ์เขมร

ภาพที่ ๖.๕ พิธีบุญกฐิน วิถีบุญทางพระพุทธศาสนาเถรวาทของกลุ่มชนเขมรกรอมในประเทศเวียดนาม

(ภาพ : Phrapalad Somchai Damnoen, 22 ตุลาคม 2560)

วัดไม่เพียงแต่เป็นศาสนสถานที่สะท้อนแนวคิดและการประกอบศาสนกิจของเขมรเท่านั้นหากยังเสมือนคลังหนังสือธรรมะและคำสอนแห่งพุทธศาสตร์ รวมทั้งเป็นที่รับแขกจากต่างถิ่นเพราะวัดและพระสงฆ์มีความใกล้ชิดกับคนในชุมชนเหมือนสมาชิกในครอบครัว จะพึงดำเนินการร่วมกัน และเป็นกิจกรรมตามวิถีทางศาสนาที่ปรากฏในแต่ละพื้นที่ที่มีชุมชนชาวเขมรตั้งอยู่ (ผู้ให้สัมภาษณ์ B,23 พฤศจิกายน 2560,Hanoi) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เหววียน หุ่ง หวี นักวิจัยวัฒนธรรมพื้นเมือง ให้ข้อมูลไว้ว่า “คนชนเผ่าเขมรมีความผูกพันกับวัดเหมือนครอบครัว ซึ่งมีทั้งความหมายทางศาสนาและการดำเนินชีวิต เป็นที่พึ่งที่สำคัญทางจิตใจเพื่อให้ทุกคนมาขอคำปรึกษา ดังนั้นวัดคือสัญลักษณ์แห่งความภาคภูมิใจของชุมชน”

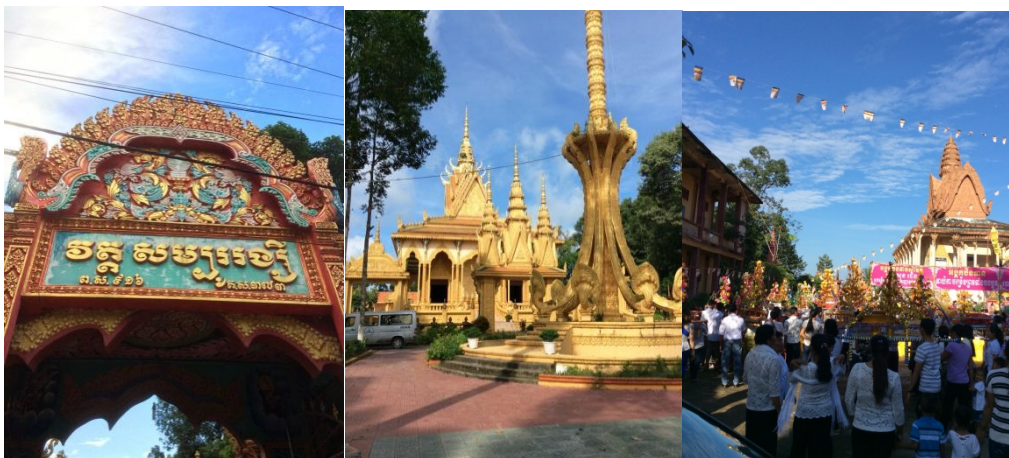
3. วัดเถรวาทเอกลักษณ์ทางศิลปกรรม หมายถึง วัดเถรวาทในเวียดนามในกลุ่มชาติพันธุ์เขมร มีเอกลักษณ์ในทางสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกับเขมรกับพุกา โดยมีฐานจากอาณาจักรเขมรโบราณ และผสมเขมรสมัยใหม่ที่ยังคงมีกลิ่นอายของช่อฟ้า ใบระกา คันทวย หางหงส์ พญานาค หัวสิงห์ เป็นต้น เป็นเอกลักษณ์ที่ปรากฏได้ทั่วไปแยกเป็นความแตกต่างระหว่างวัดเถรวาทแบบเขมรและเวียดนาม คือไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็แสดงออกถึงศิลปกรรมแบบเขมร (Wayne A.Kennedy,2000) ในทางกลับกันความเป็นเถรวาทเวียดนามก็สะท้อนวิถีในแบบเวียดนามภายใต้การรับอิทธิพลจากจีนเป็นด้านหลัก ที่ยังคงผสมรวมกับศิลปกรรมในแบบจีนด้วยเหตุผลว่าเวียดนามเคยตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของจีนเป็นเวลากว่า 1 พันปี

ภาพที่ ๖.๖ พระภิกษุเขมรและชุมชนชาวพุทธเขมร ที่วัดจันทรังษี ใน Ho Chi Minh ที่ยังคงเอกลักษณ์วิถีชีวิต ภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี สถาปัตยกรรม อาหาร ในแบบเขมรไว้อย่างสมบูรณ์
(ภาพผู้เขียน, 10 พฤศจิกายน 2560)

มีข้อมูลจากการศึกษาวิจัยของ รศ.ดร.ดร.เลิมบ้านาม มหาวิทยาลัยสังคมศาสตร์มนุษยศาสตร์ แห่งมหาวิทยาลัยแห่งชาติฮานอย ที่ได้ผลการค้นคว้าวิจัยไว้ว่า “สถาปัตยกรรมวัดเขมรนั้นมีเอกลักษณ์พิเศษที่ไม่เหมือนวัดในเขตที่ราบลุ่มภาคเหนือ ในชุมชนชนเผ่าเขมรวัดจะถูกตั้งบนที่สูงอย่างโอโถงสวยงามเพื่อให้สมกับเป็นชายคาร่วมของชุมชน เป็นที่พึ่งทางจิตใจให้แก่ชาวบ้าน” โดยสถาปัตยกรรมวัดเขมรมีลักษณะเด่นที่สังเกตเห็นได้ชัดเจนและเป็นเอกลักษณ์ คือ หลังคามักจะมีการแกะสลักรูปพญานาค โดยเขมรเชื่อกันว่า เป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเป็นคติที่เนื่องด้วยพระพุทธศาสนาและเป็นสัตว์ที่เกี่ยวกับพระพุทธเจ้า ซึ่งถ้าเป็นพญานาคสามเศียรจะเป็นสัญลักษณ์ของฟ้า-ดิน-มนุษย์ พญานาค 5 เศียรหมายถึง 5 ธาตุ อันประกอบด้วย ธาตุ ไฟ ดิน ทอง น้ำ ไม้ พญานาค 7 เศียรเป็นสัญลักษณ์ของการไปสู่การตรัสรู้ หรือถ้าเป็น 9 เศียรก็เป็นการเบิกทางไปสู่สวรรค์ นักวิจัยวัฒนธรรมพื้นเมือง นอกจากนี้ ในผลงานวิจัยของ เหวงวียนหุ่งหวี นักวิจัยทางด้านวัฒนธรรมพื้นเมืองพบว่า สถาปัตยกรรมของวัดในท้องถิ่นอื่น ๆ ของเวียดนาม นอกจากนี้วัดเขมรในเวียดนามยังเอกลักษณ์โดดเด่นที่สุดซึ่งเปรียบเสมือนเป็นภาพปักหลากสีสันที่สะท้อนวัฒนธรรมความเชื่อเฉพาะของชาวเขมร “จากสีสันที่สดใสและมีการผสมกันอย่างกลมกลืนเพื่อสร้างเป็นภาพอันงดงามนั้นเราจะเห็นได้ว่าคนชนเผ่าเขมรเป็นคนที่มีหัวศิลปะและมีความพิถีพิถันมากกว่าชุมชนในท้องถิ่นอื่นๆ” ปัจจุบันในเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำโขงมีวัดพุทธเถรวาทแบบเขมรกว่า 600 แห่ง แม้จะมีการก่อสร้างในช่วงประวัติศาสตร์ต่างๆแต่วัดทุกแห่งล้วนเป็นกิจการแห่งศิลปะที่มีความสวยงามยิ่งจนมีวัดหลายแห่งที่มีอายุเก่าแก่เป็นร้อยปีได้รับการรับรองเป็นโบราณสถานทางวัฒนธรรมและความกลมกลืนแห่งชาติ

4. ศาสนากับภาษาเพื่อรักษาวินัยของวัฒนธรรม หมายถึง เมื่อสอบถามชาวเขมรในเวียดนามทุกคน จะพูดคล้ายกันว่าวัดเป็นสถานที่เรียนภาษาทั้งในส่วนภาษาพูดและภาษาเขียน (สัมภาษณ์ C,17 ธันวาคม 2560,พระนครศรีอยุธยา) เพราะในโรงเรียนรัฐบาลไม่ได้ส่งเสริมหรือสนับสนุนให้มีการเรียนภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์แต่อย่างใด การคงอยู่ของชาวเขมรในเวียดนาม การคงรักษาเอกลักษณ์ทางภาษา การนับถือพระพุทธศาสนาเถรวาท สัมพันธ์กับวิถีชีวิต การคงอยู่มรดกของบรรพชน ที่สืบมาแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน แม้ในเชิงวิถีทางศาสนาจะเป็นรูปแบบเดียวกัน แต่วิถีชีวิต การแต่งตัวและการดำเนินชีวิตมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด เขมรก็นับถือศาสนาพุทธเหมือนหลายชนเผ่าในเวียดนามดังนั้นในชุมชนเขมร วัดวาอารามถือเป็นจุดสำคัญที่ไม่เพียงแต่เป็นศาสนสถานเท่านั้นหากยังเป็นโรงเรียนเพื่ออบรมถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ทั้งด้านการผลิต การดำเนินชีวิตวัฒนธรรมและการศึกษาของชาวท้องถิ่น นอกจากนี้วิถีชีวิตของเขมรกับความสัมพันธ์ทางศาสนายังมีอีกหลายกรณี อาทิ “บุญปีขึ้นใหม่” สงกรานต์แบบไทย ที่ในภาษาเขมรเรียกว่า “Boon Cho Cha Nam” หรือแซนโฌนตา ที่ปรากฏในเขมรถิ่นไทย (พระอธิการช่วง ฐิตโสภโณ (ตั้งอยู่),2554) บุญผุมเบญ (Pchum Ben) ในเขมรกัมพูชา (John Holt Clifford,2012) และชะแมร์กรอม ในเวียดนาม ที่เป็นการทำบุญอุทิศให้กับบรรพบุรุษในช่วงเดือนสิบ “สารทเดือนสิบ-บุญสารท” ตามคติวิถีเนื่องด้วยพระพุทธศาสนา ซึ่งสะท้อนถึงวิถีเอกลักษณ์ของความเป็นชาติพันธุ์เขมรที่มีลักษณะผ่านความเชื่อและศาสนาในประเทศเวียดนาม

ภาพที่ ๖.๗ สถาปัตยกรรม สิ่งสร้างศาสนสถานของวัดในพระพุทธศาสนาเถรวาทของชาวเขมรในเวียดนาม ที่ยังคงเป็นเอกลักษณ์ ที่วัดสมบุญวงศ์ จังหวัดตราวิน ประเทศเวียดนาม

(ภาพ : Phrapalad Somchai Damnoen, 22 ตุลาคม 2560)

5. เถรวาทกับลักษณะร่วมทางประวัติศาสตร์ หมายถึง ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ชะแมร์กรอม (Khmer Krom) ในเวียดนาม มีสำนักทางประวัติศาสตร์ร่วมกันกับเขมรกัมพูชา จึงทำให้สำนักต่อความเป็นเขมร เป็นเรื่องเดียวกัน สำนักของความกั้นในประวัติศาสตร์ การตกเป็นผู้ถูกกระทำ การถูกรุกราน คุกคาม หรือการทำให้เป็นเวียดนามถูกสะท้อนคิดผ่านระบบคิดทางประวัติศาสตร์เดียวกัน ดังปรากฏในงานของ Shawn McHale (2013) เรื่อง Ethnicity, Violence, and Khmer-Vietnamese Relations: The Significance of the Lower Mekong Delta, 1757–1954” ที่สะท้อนความขัดกันในบริบททางประวัติศาสตร์และชาติพันธุ์ ที่สัมพันธ์กับ

การเสียดินแดนเขมรเช่นเดียวกับคนเขมรพนมเปญ ท่าทีและความขัดกันในอดีต จึงมีผลต่อท่าทีและความสัมพันธ์ของรัฐที่แสดงออกต่อเขมรเวียดนามด้วยเช่นกัน ทั้งความผูกพันทางศาสนาอันผูกโยงว่าด้วยชาติพันธุ์และสำนักทางประวัติศาสตร์ แม้ภายหลังจะมีพระพุทธศาสนาเถรวาทแบบเวียดนาม แต่ด้วยเหตุผลในเชิงการเมือง และนโยบายทางการเมืองของรัฐบาลเวียดนาม การตั้งเถรวาทเวียดนามเมื่อ 70 ปี โดยประมาณจึงมีความหมายเป็นการกลืนกลายและสร้างการมีส่วนร่วมในการนับถือพระพุทธศาสนาเถรวาทของเขมรในเวียดนาม แต่เงื่อนไขที่พบคือเถรวาทเวียดนามไม่ได้พูดภาษาเขมร หรือไม่ได้อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์เขมร ในปัจจุบันแม้จะมีเถรวาทเวียดนาม แต่ความสัมพันธ์ก็ไม่ได้แนบแน่น ต่อความเป็นเถรวาทร่วมกันแต่อย่างใด ด้วยเหตุผลในทางประวัติศาสตร์และชาติพันธุ์ ทั้งภาษาเขมรกับบาลีมีความใกล้เคียงและเป็นฐานทางวัฒนธรรมภาษาเขมรมากกว่าเมื่อเทียบกับภาษาเวียดนามที่มีฐานมาจากวัฒนธรรมจีน

ดังนั้น ความแนบแน่นทางภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม ทำให้เอกลักษณ์ของกัมพูชาที่มีพื้นถิ่นอยู่ในเวียดนามมีสำนึกในแบบที่ไม่ใช่เวียดนาม สะท้อนถึงค่านิยม และโลกทัศน์ของความเป็นเขมรมากกว่าเวียดนาม แม้จะพูดภาษาเวียดนาม ประกอบอาชีพ ตั้งถิ่นฐานอยู่ในภูมิภาคเวียดนามก็ตาม การนับถือพระพุทธศาสนาเถรวาทของชาติพันธุ์เขมรในเวียดนามจึงมีความหมายเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ของชาติพันธุ์เขมรที่ผสมรวมกันจนเป็นเนื้อเดียวกัน

การคงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์เขมร นับเป็นภารกิจร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์เขมร โดยมีพระพุทธศาสนาแบบเถรวาทที่เป็นมรดกนับแต่แผ่นดินเดิมมาจนกระทั่งปัจจุบัน พระพุทธศาสนาที่ใช้ภาษาบาลี มีจารีตผสมรวมกับภาษาเขมร ทำให้พระพุทธศาสนาเถรวาทชาติพันธุ์เขมรต่างจากเถรวาทแบบเวียดนามไปด้วย เถรวาทแบบเขมร โดยชาติพันธุ์ลูกหลานเขมร ที่พูด สวดท่องทำนองโดยมีที่มาจากภาษาเขมร ส่วนเถรวาทแบบเวียดนามสวดบาลีทำนองไทย รวมไปถึงใช้ภาษาเวียดนามในวิถีชีวิต เมื่อนับเป็นนิกายจึงถือว่าเป็นพระพุทธศาสนาเถรวาทนิกายแบบเวียดนาม จากบริบทของพระพุทธศาสนาผสมกับอัตลักษณ์ทางภาษาค่านิยม วิถีชีวิต อาชีพ รวมไปถึงสำนักทางประวัติศาสตร์ ที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน จึงสะท้อนถึงเอกลักษณ์ ตัวตน และค่านิยมในแบบเขมรมากกว่า รวมทั้งการรักษาสืบทอด โดยวัด พระภิกษุสงฆ์ ส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น ให้เป็นอัตลักษณ์ที่คงอยู่ของชาติพันธุ์เขมร โดยมีวัด พระสงฆ์ และการใช้ภาษาเขมรเป็นเครื่องมือสื่อสารในวิถีชีวิต การใช้ภาษาบาลีในการสวดมนต์ และทำพิธีกรรมของพระสงฆ์ รวมทั้งภาษาบาลียังเป็นฐานของภาษาเขมร จึงทำให้เห็นความสัมพันธ์ของภาษาศาสนาในภาษาชีวิตเขมรด้วย นอกจากนี้วิถีทางวัฒนธรรมประเพณียังกลายเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมร่วมกับชาวเขมร เช่น บุญวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ประเพณีที่เกี่ยวกับความเชื่อและวิถีชีวิต เช่น บุญพุ่มเบญจ บุญกฐิน และอื่น ๆ ที่เนื่องด้วยความเชื่อทางศาสนา ดังนั้นพระพุทธศาสนาเถรวาทจึงยังคงเป็นเอกลักษณ์และเป็นปัจจัยเกื้อหนุนต่อการคงอยู่ของชาวเขมรในเวียดนามจนกระทั่งปัจจุบัน

ด้านการศึกษาคณะสงฆ์ในเวียดนาม

มหาวิทยาลัยว่างฮันท์ (ดาเยอวว่างฮันท์) ตั้งอยู่ถนนเลขที่ ๗๑๖ ไซ่ง่อน ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาแห่งแรกของคณะสงฆ์เวียดนาม โดยการจัดตั้งขึ้นของสหพุทธจักรเวียดนาม และได้รับการรับรองจากรัฐบาลเวียดนาม เมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๐๗ เปิดเรียนหลักสูตรทางพระพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยทั้งหมดได้ทำการเปิดการเรียนการสอน ๔ คณะคือ คณะพุทธศาสตร์ และบูรพาวิทยา คณะอักษรศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และคณะภาษาศาสตร์ เฉพาะคณะพุทธศาสตร์และบูรพาวิทยา แบ่งออกเป็น ๙ ภาควิชา คือ ภาควิชาพุทธปรัชญา วรรณคดีพุทธศาสนา ประวัติพุทธศาสนา พุทธศาสนาทั่วไป พุทธศาสนาในเวียดนาม ปรัชญาตะวันออก ปรัชญาอินเดีย ปรัชญาจีน และปรัชญาตะวันตก มีพระสงฆ์ที่สอบเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยนี้ ปี ละไม่น้อยกว่า ๖๐๐ รูปทั้งพระสงฆ์ และภิกษุณี นอกจากพระสงฆ์จะได้ศึกษาในสถาบันนี้แล้ว ยังได้ไปเรียนร่วมกับคารวาสตามสถาบันต่างๆ อีกด้วย

คณะสงฆ์ได้เอาใจใส่ต่อการศึกษามีการจัดตั้งคณะบริหารงานเกี่ยวกับการศึกษาหลักสูตรการเรียนการสอนผ่านประยุกต์ทางฝ่ายบ้านเมืองเข้านำด้วย

พ.ศ. ๒๕๑๘ ปัจจุบัน คณะสงฆ์เวียดนามมี สถาบันการศึกษาพระพุทธศาสนา (Viet Nam Buddhist Academy in Ha Noi) ถือเป็นสถาบันระดับอุดมศึกษา ที่เป็นมหาวิทยาลัยทางพระพุทธศาสนาของประเทศเวียดนาม ซึ่งนักศึกษาที่สอบเข้ามาศึกษานั้นจะต้องจบชั้นพื้นฐานทางพุทธศาสนา ตามหลักสูตรที่ทางคณะสงฆ์กำหนดไว้ก่อน จึงจะมีสิทธิ์เข้ามาศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้

สถาบันการศึกษาพระพุทธศาสนา (ภาษาเวียดนามเรียกว่า ฮอกเหวียนเผิดย่าวเวียดนาม) ทั้งหมดมี ๑ สถาบัน ๓ วิทยาเขต คือ

๑. สถาบันการศึกษาพระพุทธศาสนา ส่วนกลาง ฮานอย
 ๒. สถาบันการศึกษาพระพุทธศาสนา วิทยาเขตเว้
 ๓. สถาบันการศึกษาพระพุทธศาสนา วิทยาเขต โฮจิมินห์
 ๔. สถาบันการศึกษาพระพุทธศาสนา วิทยาเขต เกินเจอ
- และมีโรงเรียนพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมปลาย ๓๐ โรงเรียน

ทางสถาบันได้ทำการเปิดการเรียนการสอน ๔ คณะคือ คณะพุทธศาสตร์ และบูรพาวิทยา คณะอักษรศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และคณะภาษาศาสตร์ เฉพาะคณะพุทธศาสตร์และบูรพาวิทยา แบ่งออกเป็น ๙ ภาควิชา คือ ภาควิชาพุทธปรัชญา วรรณคดีพุทธศาสนา ประวัติพระพุทธศาสนา พุทธศาสนาทั่วไป พุทธศาสนาในเวียดนาม ปรัชญาตะวันออก ปรัชญาอินเดีย ปรัชญาจีน และปรัชญาตะวันตก มีพระสงฆ์ที่สอบเข้าเรียนในสถาบันนี้ ปี ละไม่น้อยกว่า ๑๐๐๐ รูปทั้งพระสงฆ์ และภิกษุณี นอกจากพระสงฆ์จะได้ศึกษาในสถาบันนี้แล้ว ยังได้ไปเรียนร่วมกับคารวาส ตามสถาบันต่างๆ อีกด้วย

นอกจากนี้ยังมีพระภิกษุและภิกษุณีที่จบปริญญาตรี และ กำลังศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอก อยู่ในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงในต่าง ประเทศ เช่น ในประเทศอินเดีย ประเทศญี่ปุ่น ประเทศเยอรมัน ประเทศฝรั่งเศส ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศไทย และประเทศศรีลังกา เป็นต้น จำนวนถึง ๒๕๐๐ รูป

พัฒนาการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศเวียดนาม

"ผู้นำประเทศเวียดนามเห็นความสำคัญของหลัก ธรรมะในพระพุทธศาสนาที่จะเป็นหลักชัยในการพัฒนาประเทศ เมื่อพัฒนาให้ประชากรในประเทศอยู่ดีกินดีแล้ว ต่อไปก็คือบำรุงจิตใจของคนในประเทศให้อยู่อย่างมีความสุข เท่ากับว่าพระพุทธศาสนาไม่เป็นพิษเป็นภัยกับลัทธิศาสนาแต่อย่างใด สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประเทศอย่างได้ผล

รัฐบาลเวียดนามอนุญาตให้พระสงฆ์ เผยแผ่พระพุทธศาสนา อย่างกว้างขวาง อยู่ในความอุปถัมภ์ และดูแลของรัฐบาล มีพระสงฆ์หลายรูปเป็นพระนักเทศน์ นำเยาวชนเข้าวัดเพื่อเทศนาสั่งสอนให้รู้จักหลักศีลธรรมทางพระพุทธศาสนาพิมพ์หนังสือธรรมทุกประเภท เช่น หนังสือสวดมนต์ภาษาเวียดนาม และหนังสือสวดมนต์ภาษาบาลี หนังสือธรรมะ หนังสือแปลจากต่างประเทศ เป็นต้น

คณะสงฆ์ยังได้แต่งตั้ง คณะกรรมการแปลและพิมพ์พระไตรปิฎกเป็นภาษาเวียดนาม ได้ทำการแปลและพิมพ์หนังสือพระไตรปิฎกไปแล้วเป็นจำนวน ๓๐ เล่ม และสำหรับพระไตรปิฎกมหายานได้พิมพ์ในปี ค.ศ. ๒๐๐๕

คณะกรรมการฯ ได้จัดพิมพ์หนังสือที่ใช้สำหรับโรงเรียนมัธยมชั้นสูงแล้วประมาณ ๓๐๐ เรื่อง กิจกรรมของคณะสงฆ์เวียดนามด้านอื่น ๆ ก็ได้รับการพัฒนาให้เจริญขึ้นในทุกด้าน

พระมหาเถระ Thich Gia Quang รองหัวหน้าสภามหาเถรสมาคมเวียดนามได้ยืนยันในพิธีฉลองวันวิสาขบูชา ที่จัดขึ้น ณ กรุงฮานอยว่า "ทุกวันนี้ พุทธสมาคมเวียดนามได้สืบสานเกียรติประวัติอันดีงามของพระพุทธศาสนาเวียดนามที่มีมา ๒ พันปี ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากรัฐ และประชาชนทุกคน และได้ประสพผลงานเป็นที่น่ายินดีในทุกด้านและสร้างการพัฒนาอย่างเข้มแข็ง โดย มีพุทธศาสนิกชนหลายล้านคน

นอกจากนี้ยังมี วารสาร **ตั้งบาว เย็กโง่** เป็นวารสารรายเดือนเสนอเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวกิจการพระพุทธศาสนา ของคณะสงฆ์ทุกนิกายเมื่อพิมพ์เสร็จแล้วก็แจกไปตามวัดต่างๆในทั่วประเทศ และมีวงจำหน่ายทั่วไปในร้านขายหนังสือ

ทางฝ่ายของเถรวาท ก็มีวารสารของตน **วารสาร ตาบจีเผียดยาวเหงียนถิ** เป็นวารสารรายไตรมาสส่งไปถวายวัดเถรวาท และพุทธศาสนิกชนทั่วไป

ถ้าหากพระภิกษุรูปใดเผยแผ่พุทธศาสนาและทำงานเพื่อสังคมดีเด่น รัฐบาลก็จะมอบรางวัลอันทรงเกียรติให้ แก่พระสงฆ์รูปนั้น เรียกว่า ไบยกย่อง ไบยกย่องจะมีตั้งแต่ระดับ อำเภอ จังหวัด กรม กระทรวง รัฐบาล ประธานประเทศ ส่วนคณะสงฆ์เองก็มีมอบให้ การยกย่องนั้น จะยกย่องในระดับใดก็ขึ้นอยู่กับงานที่ทำ นอกจากนี้แล้วพระสงฆ์ยังได้นำพุทธศาสนิกชนของตน

๑. วารสารค้นคว้า พุทธศาสนา พระมหาเถรติชยากวาง รองประธาน คณะบริหารงาน ยาวโหยเผียด ย่าวเวียดนาม หัวหน้าแผนกข้อมูลข่าวสาร ศูนย์กลางยาวโหยเผียดยาวเวียดนาม

หัวหน้าสถาบันค้นคว้าพุทธศาสนาเวียดนาม ที่ฮาโนย เป็นหัวหน้าบรรณาธิการ

๒. วารสารพุทธประวัติ เถรวาท พระอาจารย์ใหญ่ติชเทียร์ตำ มหาเถร รองประธานคณะบริหารงาน คณะบรรณาธิการ

๓. วารสาร วัฒนธรรมพุทธศาสนา พระอาจารย์ใหญ่อิชจอนเทียร์ คณะบรรณาธิการ

๔. วารสารควงเวียด พระอาจารย์ใหญ่ เป็นคณะบรรณาธิการ พระอาจารย์ใหญ่ดิชถันต่อ รองประธาน ผู้ประจำการ คณะบริหารงาน หัวหน้าสถาบันพุทธศาสนาเวียดนาม ณ ฮานอย คณะบริหารงาน

๕. วารสารยักง๋อง มหายาน พระอาจารย์ใหญ่ ธิชจิกวาง รองประธานคณะบริหารงาน พุทธศาสนาใน เวียดนาม เป็นบรรณาธิการ

ทุกนิกายจะนิยมไปสวดมนต์ ฟังธรรมที่วัดทุกวันขึ้นหนึ่งค่ำ และสามสิบค่ำ หลายๆวัดจะเน้นเรื่องการ สอนนั่งสมาธิภาวนา ด้วยการสำรวมจิตให้เป็นสมาธิ เพราะชาวเวียดนามเชื่อว่า การนั่งสมาธิทำให้จิตสงบ และ การทำความดีจะช่วยให้มีชีวิตอยู่ในโลกอย่างเป็นสุขและจะได้เดินทางไปสู่ดินแดนแห่งสันติสุขอันสมบูรณ์หลัง ความตาย การเผยแผ่ศีลธรรมในประเทศเวียดนามนั้นง่ายมากเพราะทุกคนให้ความเคารพพระพุทธศาสนา และ เข้าใจพระพุทธศาสนาดี ถึงแม้ว่าแต่ละคนไม่เข้าใจหลักทำ แต่จิตใต้สำนึกก็เคารพต่อพระรัตนไตร เอาพระ รัตนไตรเป็นที่พึ่งที่ระลึกอันสูงสุด

พ.ศ. ๒๕๔๙ รัฐบาลเวียดนามได้อนุญาตให้ชาวพุทธระดับธงฉัพพรณรังสีในวันวิสาขบูชาอย่างเป็นทางการ และทุกๆวัดในทั่วประเทศก็จะระดับธงนี้ ไว้ตลอดทั้งปี

พระพุทธศาสนาในเวียดนามกับการบริหารการสร้างศาสนสถาน

หลายวัดในเวียดนามได้ทำการบูรณปฏิสังขรณ์โดยพุทธศาสนิกชนภายในและชาวพุทธเวียดนามใน ต่างประเทศ ให้ทุนในการ บูรณปฏิสังขรณ์วัดสำคัญนั้นต้องได้รับอนุญาตจากกรมศิลปากร ก่อนจึงทำการ บูรณะได้ บางวัดต้องเป็นหน้าที่ของรัฐบาลเป็นผู้ดูแลการก่อสร้าง

ลักษณะทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมของวัดเวียดนาม มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมและ ศิลปกรรมที่ผสมผสานระหว่างจีน เวียดนาม วัดเวียดนาม ไม่นิยมสร้างโบสถ์ที่มีช่อฟ้า ใบระกา และหางหงส์ อย่างไทย ลาว แต่มีการสร้างเจดีย์ ๗ ชั้น บรจุฎฐิ หอกลอง และหอรฆัง ซึ่งมีลักษณะคล้ายสถาปัตยกรรมจีน ส่วนรูปเคารพที่เป็นสัญลักษณ์ของวัดเวียดนาม คือ รูปท้าวมหาชมพู แต่เวียดนามได้นำมาปรับปรุงแก้ไขให้เป็น ศิลปะของตนเองได้อย่างสวยงามและบริสุทธิ์ พระไตรปิฎกขอจากจีน แม้แต่อักษรทางเข้าวัด และเขียนใส่ จุดสำคัญก็เป็นอักษรจีนถือว่าศักดิ์ เหมือนคนลาวถืออักษรธรรมเป็นอักษรศักดิ์สิทธิ์เพราะเป็นอักษรบันทึก ธรรมนั่นเอง

นอกจากนี้ยังมี รูปมังกร หน้าบันไค รูปสิงห์ พระพุทธรูป สรูป

ลักษณะวิหารของนิกายประสม แม่ศาลาแปดเหลี่ยม ทำเป็นรูปดอกบัว หรือทำเป็นธรรมจักรกัปวัตนะสูตร ส่วนของมหายานทำเป็นศาลายาวเอนกประสงค์ ตรงจอมศาลามักจะทำเป็นรูปธรรมจักรและลวดลายต่าง ๆ

พระพุทธศาสนากับด้านการต่างประเทศ

คณะสงฆ์เวียดนามได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การชาวพุทธอาเซียนเพื่อสันติภาพ และได้เข้าร่วมกรอง ประชุมนานาชาติ หลายครั้ง โดยปฏิบัติตามแนวแนวของรัฐบาลทุกประการ ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะอนุญาตให้ พระสงฆ์ไปร่วมกรองประชุมในต่างประเทศเมื่อกลับถึงวัดหรือสำนักงานของตนแล้วต้องรายงานให้รัฐบาลทราบ ทุกครั้งไม่ให้เกินหนึ่งเดือนภายหลังจากกับการประชุม ถ้าไม่รายงาน ถือว่าทำผิดระเบียบ ไปประชุมเสีย เปล่า ไม่มีผลงาน เมื่อมีประชุมครั้งหน้าอาจไม่สามารถเดินทางไปได้ หรือได้ก็อยู่ใน ลักษณะไม่ถูกต้อง สายตา

ของรัฐบาล การนิมนต์พระสงฆ์เวียดนามไปต่างประเทศต้องมีหนังสือเชิญเป็นลายลักษณ์อักษร อย่างน้อยหนึ่งเดือนเพื่อขออนุมัติเดินทางจากรัฐบาล

พ.ศ. ๒๕๕๑ คณะสงฆ์และชาวพุทธเวียดนามได้เป็นเจ้าภาพจัดกองประชุม พุทธศาสนานานาชาติ ครั้งที่ ๕ เนื่องในวันวิสาขบูชาโลก ที่หอประชุมใหญ่มีดิ่น ณ กรุงฮานอย มีพระสงฆ์เข้าร่วม ๗๒ ประเทศ และผู้ ๔๕๐๐ คน

พ.ศ. ๒๕๕๗ คณะสงฆ์และชาวพุทธเวียดนามได้เป็นเจ้าภาพจัดกองประชุม พุทธศาสนานานาชาติ เนื่องในวันวิสาขบูชาโลก ที่หอประชุมใหญ่มีดิ่น ณ กรุงฮานอย มีพระสงฆ์เข้าร่วม ๗๒ ประเทศ

สำนักงานใหญ่คณะสงฆ์ทุกนิกาย ตั้งอยู่ ณ. วัดกวนสือ กรุงฮานอย (ฮานอย)

พระพุทธศาสนาในเวียดนามกับพระสงฆ์ในเวทีสากล

ในระยะผ่านมา คณะสงฆ์เวียดนามได้สัมพันธ์ไมตรีกับคณะสงฆ์ต่างประเทศโดยไม่แยกแยะนิกาย ขอให้มีความจริงใจ และเพื่อสันติสุข ได้สัมพันธ์สามัคคีพิเศษกับคณะสงฆ์ลาว เนื่องจากลาวกับเวียดนามมีความสัมพันธ์กันมายาวนานและตกอยู่ในชะตากรรมเดียวกันในสมัยล่าอาณานิคมฝรั่งเศส และญี่ปุ่น

ได้สัมพันธ์ไมตรีกับ คณะสงฆ์ไทย และ มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ได้สัมพันธ์กับคณะสงฆ์สหภาพเมียนมา

ได้สัมพันธ์กับคณะสงฆ์สหภาพโซเวียต

ได้สัมพันธ์กับคณะสงฆ์ประเทศสลังกา และ คณะสงฆ์อื่น ๆ ด้วย

พระสงฆ์เวียดนาม กับการศึกษาในต่างประเทศ

คณะสงฆ์เวียดนามแต่ละนิกาย ได้ส่งนักศึกษาที่เรียนจบการศึกษาระดับมัธยมและจบปริญญาตรี ไปศึกษาต่อในต่างประเทศ ปีละไม่น้อยกว่า ๒๐๐ รูป เข้าศึกษาในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก ในประเทศ อาทิ ประเทศสหภาพเมียนมา อินเดีย สลังกา ลาว และ ประเทศไทย สำหรับประเทศไทย ได้เข้าเรียนในระดับปริญญาตรี และปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในส่วนกลาง และวิทยาเขตต่างๆ ในทั่วประเทศ เกือบสามร้อยกว่ารูป

บทสรุป

การปกครอง การบริหารกิจการพระพุทธศาสนาในประเทศไทย สหพันธ์ถึงภาพลักษณ์และการบริหารและการจัดการทำให้เกิด พระพุทธศาสนาที่เข้ามาสู่เวียดนามในยุคแรกแบบ 100% นั้น เป็นพุทธศาสนาแบบมหายาน แต่ก็มีโครงสร้างของพระพุทธศาสนาเถรวาทในแผ่นดินเดิมที่คาบเกี่ยวกับอาณาจักรเขมรโบราณ จึงทำให้พระพุทธศาสนามี ๒ นิกาย แต่ในเวลาเดียวกันได้มีการบริหารแยกส่วนระหว่างนิกาย และผสมรวมในเชิงการบริหารภายในพื้นที่ของเขตปกครอง ซึ่งเป็นประเด็นน่าสนใจที่ว่า การบริหารกิจการพระพุทธศาสนาในประเทศไทยทำให้เกิดการขับเคลื่อน ทั้งในส่วนโครงสร้างองค์กร การบริหารกิจการพระพุทธศาสนา และในเวลาเดียวกัน ได้ก่อให้เกิดการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนาในองค์กรรวมด้วย ทั้งในส่วนของการปกครอง การศึกษาและการเผยแผ่ ทำให้พระพุทธศาสนาแพร่กระจายไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศและพื้นที่ของโลกในแบบพุทธศาสนาเถรวาทของเวียดนามด้วยเช่นกัน

คำถามท้ายบท

๑. พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนาในเวียดนามเป็นอย่างไร ?
๒. พระพุทธศาสนาเถรวาท และมหายานในเวียดนามมีการบริหารจัดการองค์กรอย่างไร ศึกษาค้นคว้าพร้อมนำมาข้อมูลมาเปรียบเทียบ
๓. การบริหารจัดการกิจการพระพุทธศาสนาในด้านการศึกษา และมหาวิทยาลัยสงฆ์ทางด้านพระพุทธศาสนาในเวียดนามลักษณะอย่างไร ?
๔. การจัดการกิจการพระพุทธศาสนาแนวใหม่ในเวียดนามมีลักษณะอย่างไร อภิปรายพร้อมยกตัวอย่างเป็นแนวทางประกอบ
๕. การบริหารกิจการพระพุทธศาสนาัยหนึ่งเป็นแนวทางที่เอื้อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ อีกนัยหนึ่งเป็นรูปแบบที่เป็นไปเพื่อการบริหารองค์กร

อ้างอิงท้ายบท

- จำนงค์ ทองประเสริฐ. (๒๕๓๔). ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาในเอเชียอาคเนย์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ชิต มโน. (๒๕๓๓). พระพุทธศาสนาในนานาประเทศ. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- จอห์น เค แฟร์แบงก์ และคณะ. แปลโดย เพ็ชรี สุมิตร และคณะ. (๒๕๕๐). เอเชียตะวันออกยุคใหม่ เล่ม ๑. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย.
- คณะสงฆ์อนามนิกาย. (๒๕๔๒). อุภัยฉลอง. กรุงเทพฯ: บริษัทประชาชนจำกัด.
- คณะสงฆ์จีนนิกาย. (๒๕๓๑). พระพุทธศาสนาในมหายาน. กรุงเทพฯ: ธนาคารกรุงเทพพิมพ์เป็นธรรมบรรณาการ.
- ภูวดล ทองประเสริฐ. (๒๕๕๐). รากเหง้าอิทธิพลการเมืองจีนในอุษาคเนย์. กรุงเทพฯ: บริษัท พินแอนด์ พรีนติ้งเซ็นเตอร์ จำกัด.

- ไชยวัฒน์ ยนเปียน. (๒๕๑๐). โฉมหน้าสงครามเวียดนาม. ธนบุรี: โรงพิมพ์พิริพัฒนา.
- ธีรยุทธ สุนทรธา. (๒๕๔๐). พุทธศาสนายานในประเทศไทย จินนิกายและอนัมมิกาย. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ทรงวิทย์ แก้วศรี. (๒๕๓๐). ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา เล่ม ๑๐ พระพุทธศาสนาในอินโดจีน. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- ประสงค์ แสนบูรณ. (๒๕๔๘). พระพุทธศาสนายาน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต). (๒๕๔๐). พระพุทธศาสนาในเอเชีย. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- พระชโล พูลขวัญ. (๒๕๔๗). ศาสนพิธีกึ่งเด็ก กับชาวไทยเชื้อสายจีนในปัจจุบัน. นครปฐม: สาขาวิชาศาสนศึกษา วิทยาลัยศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พระอธิการช่วง ฐิตโสภโณ (ตั้งอยู่). (2554). ศึกษาคติทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในประเพณีสารทเดือนสิบ (แซนโฎนตา) ของจังหวัดสุรินทร์. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาพระพุทธศาสนา)*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เหิงยงคักเวียน. เวียดนาม แปลโดย เพ็ชรี สุมิตร. ประวัติศาสตร์ฉบับพิสดาร. กรุงเทพฯ: มุลนิธิโตโยต้า.
- มนธิรา ราโท. (๒๕๕๓). วรรณกรรมเวียดนาม หลังปี ค.ศ. ๑๙๗๕ พลวัตและการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตญาโณ). (๒๕๓๖). ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- วัดในซีวิตจิตใจของชนเผ่าเขมรในเวียดนาม, *Online* : Retrieved December 8, 2017, from <http://vowworld.vn/th>.
- เสถียร โพธิ์นันทะ. (๒๕๓๕). ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา ฉบับมุขปาฐะ เล่ม ๒. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- เสฐียร พันธรังษี. (๒๕๔๓). พุทธศาสนายาน. กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ.
- เสถียร โพธิ์นันทะ. (๒๕๔๑). ปรัชญายาน. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- อภิชัย โพธิ์ประสิทธิ์ศาสตร์. (๒๕๓๙). พระพุทธศาสนายาน. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระมหาอุทัย ธรรมสารโร. (๒๕๑๖). พระพุทธศาสนาและโบราณคดีในเอเชีย. กรุงเทพฯ: เพื่ออักษร.
- Brian L. Foster. (1971). Ethnic Identity of the Mons in Thailand. *Online*, Retrieved December 8, 2017, from http://www.siamese-heritage.org/jsspdf/1971/JSS_061_1i_Foster_EthnicIdentityOfMonsInThailand.pdf
- Bischoff Roger. (1995). Buddhism in Myanmar-A Short History. Kandy, Sri Lanka: Buddhist Publication Society.
- David Chandler. (2008). History of Cambodia. Fourth Edition. Philadelphia : Westview Press.
- Dang Nghiem Van, Chu Thai Son and Luu Hung. (1993). Ethnic Minorities in Vietnam, Hanoi : The Gioi Publishers.

- Gombrich, Richard . (1988). Theravāda Buddhism: A Social History From Ancient Benares to Modern Colombo. London : Routledge & Kegan Paul Ltd.
- Holt, John Clifford (2012). "Caring for the Dead Ritually in Cambodia" . Southeast Asian Studies. Kyoto University.
- Irving Johnson. (2017). Movement and Identity Construction Amongst Kelantan's Thai Community. Harvard University . Online : Retrieved December 8, 2017, from http://www.unimuenster.de/Ethnologie/South_Thai/working_paper/Johnson_Kelantan.pdf.
- Keaw Suwatti. (2005). Documentary Biography of Sun Kuy : Heros of Khmer Krom. Information Service Ankoruri. (Khmer Language). Online : Retrieved December 8, 2017, from <https://mamprohok.files.wordpress.com/2015/01/e19e85e19f85e19ea0e19f92e19e9ce19eb6e19e99e2808be19e82e19ebbe19e99e2808b.pdf>
- Khmers Kampuchea-Krom Federation. (2010). Special Report on Torture against the Indigenous Khmer-Krom in Vietnam and Cambodia. Online : Retrieved December 8, 2017, from http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CAT/Shared%20Documents/KHM/INT_CAT_NGO_KHM_45_9426_E.pdf .
- KHMER KROM, Online : Retrieved December 8, 2017, from https://www.jrscambodia.org/publication/Brief/KhmerKrom_JRSCambodia_June13.pdf
- Khouth Sophak Chakrya and Mom Kunthear (2014). Krom march on missions. The Phom Penh Post : *online*, 22 July 2014. Retrieved December 8, 2017, from <http://www.phnompenhpost.com/national/krom-march-missions>
- Lay Long, Wat Chandarangi, สัมภาษณ์ เมื่อ 10 พฤศจิกายน 2560 ที่ วัดจันทรังษี Ho Chi Minh.
- Li Na Ni , Wat Phothivong Ho Chi Minh, สัมภาษณ์ เมื่อ 24 พฤศจิกายน 2560, ที่ Hanio.
- Mae Chee Huynh Kim Lan (2010). A Study of Theravada Buddhism in Vietnam. M.A Thesis
- Nghia M. Vo; Chat V. Dang; Hien V. Ho (2008-08-29). *The Women of Vietnam*. Saigon Arts, Culture & Education Institute Forum. Outskirts Press.
- Nguyễn Sĩ Lâm, Kiến Trúc Chùa Khmer Nam Bộ Dưới Tác Động của Tư Tưởng và Kiến Trúc Phật Giáo Ấn Độ, “Architecture of Khmer Temple under Affection of Indian Buddhist Architecture and Thought”, *M.A Thesis*, (HCMC: Architecture University, 2004).
- On the Margins Rights Abuses of Ethnic Khmer in Vietnam’s Mekong Delta, *Online* : Retrieved December 8, 2017, from <https://www.hrw.org/report/2009/01/21/margins/rights-abuses-ethnic-khmer-vietnams-mekong-delta>

- Shawn McHale. (2013). Ethnicity, Violence, and Khmer-Vietnamese Relations: The Significance of the Lower Mekong Delta, 1757–1954. *The Journal of Asian Studies* / 72 (2), pp 367–390 . *Online* : Retrieved December 8, 2017, from http://journals.cambridge.org/abstract_S0021911813000016
- Stuart-Fox, William. (1985). *The Murderous Revolution: Life & Death in Pol Pot's Kampuchea*. Alternative Publishing Co-Operative Limited.
- Taylor P. (2014) *The Khmer lands of Vietnam: environment, cosmology and sovereignty*. National University of Singapore Press.
- Tai Thu Nguyen. (2008). *The History of Buddhism in Vietnam*. Vietnam : Institute of Philosophy Vietnamese Academy of Social Sciences.
- Wayne A.Kennedy. (2000)..Religious Imagery at the Khmer Pagoda of Canada : The Significance of Image for Education. *Thesis of Master Degree* : Concordia University. *Online* : Retrieved December 8, 2017, from http://www.collectionscanada.gc.ca/obj/s4/f2/dsk1/tape3/PQDD_0018/MQ47865.pdf
- Zhou Dagan, (2001). *The Customs of Cambodia*, transl. by Michael Smithies. Bangkok: The Siam Society,